

sosyal adalet

2 NİSAN 1963 SALI

HAFTALIK SİYASİ GAZETE

YIL 1, SAYI 3 FIATI 1 LİRA

Halk çare bekliyor

AP'nin son olaylarla ilgisi hakkında "gizli bir dosya,, hazırlandı

Bayar'a Cumhurbaşkanı'nın
teklif edildi

SUÇ İŞLEDİ, DEDİ

Millî Güvenlik
Kurulu tedbir

C. Bayar
Tevkifatı

mebus

Reisic, Adnan

nastahaneye kaldı

Alın tale...
TARAF DÜN İSTİKLAL CADESİ

İstiklal Caddesinde
Hükümet, milleti hırslandı

YAPILAN
ARA LİSTE
Kalkınma

ski
ARA LİSTE
zırnlıyor!

CFI...
Hükümet, milleti hırslandı

Divanı...
mahkeme dedi!

SOSYAL ADALETİ SEVENLER VE SEVMİYENLER

SOSYAL ADALET

Geçtiğimiz hafta, hiç şüphe yok, toplum hayatımızın sayılı haftalarından biri olarak amılacak. Bu hafta, sömürücü ve gerici bir zihniyetin rejimi zorlamasına karşı; Anayasadan yana Atatürkçü güçlerin canlı direnmesi ile geçen günler yaşandı. 27 Mayıs ve onun getirdiği Anayasaya bağlı bütün demokratik kuvvetler ve Anayasadan yana herkes bu direnişe katılmıştı. Başta Ankara ve İstanbul olmak üzere, bir çok büyük şehrimizde yer yer çatışmalara kadar giden gösteriler, günlük gazeteler tarafından bile tam olarak izlenip yanıtlanmayan bir hızla akıp gitti.

İkinci sayımızın hazırlanmasında bittiği günler başlıyan ilk gösterileri yetiştirmeğe çalıştık. Gelişen olaylar karşısında kapağımızı değiştirmek zorunluğunu duyduk. Oysa hazırladığımız kapak «Dünyada açlıktan kurtulma haftası» ile ilgili idi. Çok dar zamanda gereken değişikliği yaptık. Fakat bu sayımızdaki kapakla ilgili notumuzu değiştirmek teknik olarak mümkün olamadı. Okurların durum karşısında anlayış gösterdiklerinden eminiz.

Anayasa savışı henüz sonuçlanmamış değil. Sömürücü ve gerici kuvvetler ve onların intikamcı temsilcileri ma ceralarından vazgeçmemiş görünüyor. Demokratik düzene karşı tahriklerine yer yer devam ediyor ve Atatürkçü kuvvetlerden gereken tepkiyi görüyorlar. Gazetemizin oylarla ilgili sayfalarında geniş yorum ve haberlerini bulacaksınız. Anayasanın tam noksatsız uygulanması ve Anayasa Rejiminin hâkim kılınması için birleşmiş Sosyal Adaletçiler gelişmelerin her aşından değerlendirilmesi gerektiği kanısındadır.

Bu sayımızdan başlayarak bu sayfada okurlarımızla karşılıklı sohbetlere de başlıyoruz. Alışıldık dışında o kur mektuplarını alt alta dizmek yerine onları hep birlikte ele alıp karşılaştırmak bize daha uygun geldi. Sohbetimize ilk mektup ve okur yazılarıyla başlıyoruz.

«Toplumun uyanması ile oyunları bozulanlar kimlerin düşmanı? Baş düşmanları öğretmenler. Halk çocuğu, içinden çıkılmaz toplumu düşünür. Sömürücülüğün karşısında -dır. Bu yüzden Anadolu beşimini seri sallır. Yurdunun kati gerçeklerini haykırır. Öğretmenin elinde bu beşik başka sallanır. Uyuyan Anadolu uyanır. (...) Çaresizliğinde tırnaklarıyla kazar siperini. Yeni bir iman aşlar kurtuluşun yeni eserini yaratırken, Türkiye gerçekleriyle şekillenendir. Sömürülen ulus çocuklarından yaratıyor kuruluşun ordusunu... Anadolu'da öğretmenin çıkarsız çalışıyor. Gö-

rüyor mutluluğu uyanıklıkta. Sömürücü ağacın köklerine derin vuruyor. Yılanlar, çyanlar can derdinde. Öğretmenin elinde dünya, halkın yarımına değişiyor. Yoksullar dünyasında sömürücülerin silâhi geri tepecek. İstesen de istemesen de dünya dönüyor. İnsanlar sömürücü lüğün savaşındadır. Duman tütmeyen bacalardan duman tütecek. Yaslı, susuk yapıları kahkahalar yükselecek. Derin vur kazanmayı öğretmeninim. Ulus gerçeklerini katarak verdiği bilgi, eşitliğin yo-

lunu açacak. Dağlar gibi dikilecek anıtın, Anadolu'mun bağrına»

Polatlı Ortaokul Edebiyat Grubu öğretmeni Mustafa Koç, daha fazlasını söylemiş. «Derin vur öğretmeninim» kısa yazısının özeti bu.

Mustafa Koç, belki ilk sayısında, belki çıkmadan Sosyal Adalet'i kendinden bilmiş. Ve yukarıdaki içten yazıyı yazıp yollamış. Öğretmen Mustafa Koç'un karşısı da var. Sosyal Adalet kelimelerini yan yana görüp tüyleri diken diken olanlar az değil. İşte üzerinde 280

kurşuk pul yapılmış bir zarf. Bu kıymetli zarf da Sosyal Adalet'in birinci sayısına yapılmış. Gazete hiç açılmamış. Hani şu kapağında yaşlı bir vatandaş ve yanında «SOSYAL ADALET İSTİYOR» yazılı olan birinci sayı Sosyal Adalet'i geriye gönderen zat İzmir'li bir inşaat müteahhidi. Kısa ve kesin mektubu şöyle:

«... İzmir adresime gazetenizin ilk sayısını göndermişsiniz. Böyle bir gazete abone olmadığım gibi okumağa da lüzum görmüyorum. Gazeteyi iade ettim. Tekrar

başka sayılarının gönderilmesini abone kaydının terkinin rica ederim. Saygılarımla» İmza.

Sayın müteahhidin bunca sinirlenmesi gereksiz. Yanırlarak abone olduğuna bildirmesi yeterdi. Gazeteyi okumağa bile lüzum görmemesi ise bizce yanlış. Şartlarını bilmeden girilen bir taahhüd işine benzer bu hareket. Anayasamız hepimizi bağlayan toplumsal bir sözleşme olduğuna göre, bu sözleşmede bulunan sosyal adaletten kimin ne anladığı bilinmeli. Biz sayın müteahhidin sözleşmesinin bu kısmını pek saymak niyetinde olmadığımızı sonucunu çıkardık. Anayasaya saygısızlığın küçük senecek bir saygısızlık olmadığını hatırlatmak isteriz.

Sosyal Adalet'in bazı müteahhidleri çileden çıkarırken bazı şoförleri sevindirdiği de muhtakkak. Örneklerden biri Osman Erdem:

«Sosyal Adalet gazetesi ev adresime geldiğinden vaktinde alıyorum. Okuduğum günler içinde kendimi Hilton Otelinin, vitaninli, kalorisi yüksek yemek sofrasında bulunduğumu hissediyorum. (...) Ağır şartlar altında bir dizel motoru gibi çalışan kalbimle Sosyal Adalet gazetesi mensuplarının üstün muvaffakiyetlerini görmekle bahtiyorum.»

«Yaşamın sosyal adalet diye başlıyan mektubunda Hasan Gazi Arpaç ise sosyal adalete kızanların içyüzünü açığa vuruyor:

«Yıllardanberi gerek mi tıng meydanlarında gerek kahve köşelerinde ekseriyeti ümmi olan işçi külesinin reyini alarak sadece kendi çıkarlarını yoluna koymak için sınımsız oldukları parlak nutukları ile gerçeklerin üstünü perdelemiş ve elan perdelemek isteyen o zihniyetin perde sini kaldırarak bütün çıplaklığı ile ortaya koyduğu için Sosyal Adalet'i çok teşekkür ediyorum. Neşir hayatında Sosyal Adalet'e başarılar dilerim. Saygılarımla.»

Elimizde bu ilk sohbeti getiren daha pek çok mektup var. Yerinde ve sırasında onları da ele alıp karşılıklı görüşeceğiz. Saygılarımızla...

SOSYAL ADALET

Not:

Elimizde geç gelenler hariç bütün aboneleri -miş Sosyal Adalet satışı -şa çıkmadan adreslerine postalandı. Birinci sayı kadar olmamakla beraber, bazı şikâyetler var. Geçikmelerin yanı sıra ellerine varamamaktan şikâyetçiler de çıkıyor. Bunları dik kalle izleyip çözmeğe çalışıyoruz. Aynı durumda olan abonelerimizin en ufak aksamaları bildirmelerini rica ederiz.

Az Gelişmiş Ülkelerde Sosyalizme Giden Yol

Sosyal Adalet, az gelişmiş ülkelerin ortak meselelerine geniş yer verecektir. Çünkü bu meseleler, dolaylı olarak Türkiye'nin de meseleleridir.

Gelişmiş ülkeler için yapılan incelemeler sonunda varılan yargılar, yakın zamanlara kadar, az gelişmiş ülkeler aydınları tarafından, kendi ülkelerinin şartlarına yeterince gözönünde bulundurulmadan kabul ediliyordu. Oysa son zamanlarda, özellikle elliden fazla az gelişmiş ülkenin siyasi bağunsızlığa kavuştuğu İkinci Dünya Savaşı ortasında, az gelişmiş ülkelerin meseleleri, hem gelişmiş ülkelerin bilim adamları, hem de az gelişmiş ülkelerin aydınları, düşünürleri, bilginleri tarafından enine boyuna ele alınmış, yeni ve değerli incelemeler ortaya konmuştur.

Ayrıca az gelişmiş ülkelerin meselelerinin incelenmesi, bilimsel düşünüşe de yeni zenginlikler katmış; bilimsel düşünüşü geliştirmiş hatifâ bazı ülkeleri değişikliğe uğratmıştır.

Sosyal Adalet, toplum bilimleri alanındaki bu gelişmeyi okurlarına iletmek için, iki arkadaşımız; Fethi Naci ve Selâhattin Hilâv'ın, uzun zamanlar birlikte yürüttükleri çalışmalarını yayınlamaya başlayacak. İlk yazı, «Az Gelişmiş Ülkelerde Sosyalizme Giden Yol» adını taşımaktadır. Okurlarımıza, üç sayıda sunacağımız bu yazıyı, gelecek hafta yayınlamaya başlayacağız. Bu yazıdan sonra, bu konularda başka incelemeler de yayınlamaya devam edeceğiz.

sosyal adalet

HAFTALIK SİYASİ GAZETE

2 NİSAN 1963 YIL: 1 SAYI: 3

İmtiyaz Sahibi: Cemal Hakkı SELEK
Yazı İşleri Müdürü: Turhan TÜKEL
İDAREHANE: Çağaloğlu, Molla Fenari Sokak. No. 30 — 32 (Vatan Matbaası) Tel: 22 93 15

FİYATI : 100 Kuruş.
ABONE : 3 Aylık 10 Lira,
6 Aylık 20 Lira,
1 Yıllık 40 Lira.

Yurt dışı abonelerde posta ücreti abone bedeline eklenir.

İLÂN: Beher Sütünde Santimetresi 25 İradır. Renkli İlanlar özel tarifeyle tabidir. DİZİLDİĞİ VE BASILDIĞI YER: Vatan Matbaası — İSTANBUL

Yazarlar — Sanatçılar

Niyazi AĞIRNASLI, Teoman AKTÜREL, Melih Cevdet ANDAY, Musa ANTER, Talip APAYDIN, Sadun AREN, Mustafa ARSLAN, Ülkü ARZAK, Türkkiye ATAÖV Mehmet AH AYBAR, Enver AYTEKİN, Halil AYTEKİN, Şahap BALCIOĞLU, Erdoğan BAŞAR, Aslan BAŞER, Zeki BEYNER, Asım BEZİRCİ, Kemal BİL-

BAŞAR, Behice BORAN, Erdem BURİ, Muzaffer BUYBUKÇU, Uğur ÇANKO - ÇAK, Edip CANSEVER, Adnan CEMGİL, Necati CUMALI, Kemal ÇİFTLER, Asaf ÇİĞİLTEPE, Suha ÇİLİNGİROĞLU, Arif DAMAR, Süleyman EGE, Emin ELİÇİN, Metin ELOĞLU, Leylâ ERBİL, Azra ERHAT, Şaban ERİK, Metin ERKSAN, Sabahattin EYÜBOĞLU, İbrahim GÜZELCE, Nevzat HATKO, Müserref HEKİMOĞLU, Selâhattin HİLÂV, Rifat ILGAZ, Kenan KAYA, Yalçın KAYA, Orhan KEMAL, Yaşar KEMAL, Sait KIRMIZITOPRAK, Samim KOCAGÖZ, Hüseyin KORKMAZGİL, Mahmut KALKAL, Selim MİMOĞLU, Rauf MUTLUAY, Fethi NACİ, Aziz NESİN, Eflâk NURİ, Metin ÖZEK, Erdoğan ÖZER, Doğan ÖZGÜDEN, Demir ÖZLÜ, Tahir ÖZTÜRK, Sina PAMUKÇU, Halit REFİĞ, Mehmet RESSAMOĞLU, Baykan SEZER, Mehmet SELİK, Kemal SÜLKER, Cemal SÜREYA, Burhan SOLUKÇU, Nurdogan TACALAN, Kemal TAHİR, Sezer TANSUĞ, Rokin TEKSOY, Ahmet TOP, Osman Nuri TORUN, Selma TÜKEL, Turhan TÜKEL, Kemal TÜRKLER, Burhanettin ULUÇ, Mim UYKUSUZ, Sevim ULUÇ, Tonguç YAŞAR, Can YÜCEL, Ahmet YÜRÜR.

TEHLİKE GECMEMİŞTİR

SOSYAL ADALET

Anayasa bu sefer de kurtuldu. Atatürkçü, 27 Mayısçı devrimci üniversitelilerle zinde kuvvetlerin ve Anayasadan yana olanların gösterdiği sert tepki, fesatçıları şaşkırttı, bozguna uğrattı, birbirine düşürdü, dize getirdi. Korku ve şaşkınlıkla, karşı taraftan öğüt istemeye gidenler bile oldu.

Adalet Partisi içinde subaşlarını ele geçirmiş olan intikameci ve kafatasçıların bu şaşkınlığına, bu yenilgisine bakarak, tehlikenin büsbütün atlatıldığını; artık Atatürkçülüğe, 27 Mayıs'a, temel haklara, sosyal adalete, herkesin candan bağlandığını sanmak saflık olur. Bunların bir süre sonra yine baş kaldıracaklarından, halkı rejime karşı kıskırtacaklarından şüphe edilmesin. Daha şimdiden Genel Kurul'daki konuşmalarını, pişmanlıklarını tevile kalkandırmışlardır.

Beriyandan kimi ilerici yazarlar gibi, zinde kuvvetlerin fesatçıları her zaman yenilgeye uğratacağını düşünmek de, mekanik bir iyimserlik olur. Emekten yana zinde kuvvetler, sonunda elbet sömürücüleri yenecektir. İnsanlık ilerliyor; biz de elbet ilerleyeceğiz; ilerliyoruz da. Ancak bu zaman zaman duraklamaların, gerilemelerin olmayacağı anlamına gelmez. Hele sayıları küçümsenmeyecek yurttaşımızın sistemli olarak aldatıldığı bir memlekette, kuvvetler arasındaki denge, sömürücüler, intikameciler, kafatasçılar lehine, birden bozulabilir.

Tehlike gerçektir, büyüktür. Ve kıskırtıcılar şimdilik sınımsız olsalar da, rejimi tehdit eden tehlike olduğu yerde durmaktadır. Çünkü unutulmasın, tehlike, türlü yollardan, türlü yalanlarla rejime karşı kıskırtılmış, intikameci bir ruh hâli içine sürüklenmiş yurttaşlarımızın, küçümsenemeyecek sayıda olmalarından doğuyor.

Tehlikeyi önlemek, Anayasayı korumak için ne yapacağız?

Hükümet iki tedbir düşünmüş:

Birincisi kanunları bütün şiddeti ile uygulamak. Anayasa, anayasaya uygun kanunlarla elbet korunmalıdır. Ama kanunların etki alanı yola getirme gücü sınırlıdır. Fesatçıları az çok yıldırırsa da, aldatılmış yurttaş yığınlarını kanunla uyarmak mümkün değildir.

Hükümetin düşündüğü tedbirlerden ikincisi, bir iyi niyet çağrısıdır. Partiler, kurullar ve bütün yurttaşlar, Anayasamızı, Atatürk devrimlerini, 27 Mayıs tehdit eden tehlikeleri, taşkınlıkları, kıskırtmaları karşısında, iyiniyetle ve gayretlerini birleştirerek manevi bir cephe kurmaya çağrılıyor. Hükümeti bu çağrısından dolayı alkışlarız. Ancak bu temele dayanmayan çağrıdan hiç bir sonuç alınmayacağına da belirtmek isteriz. Intikamecilerin kafatasçıların köşebaşlarını ele geçirdikleri partiler üzerinde, bu gibi çağrılarla olumlu etkiler yapılamayacağı hükümetçe de biliniyor ki, bu yolda daha önce yayımlanmış ortak bildiriler, verilmiş sözler bu son bildiriye bir bir aynılıyor. Bu iyi niyet çağrısına aldatılmış, yıllardır öz menfaatlerini görmeyecek hale getirilmiş ve ne yazık ki sayıları hiç de az olmayan vucutlarımız üzerinde de, hemen hiç etkisi olmayacaktır.

Şu halde?..

Halka gitmekten; ona gerçekleri anlatmaktan; Atatürkçülüğün, 27 Mayısın, Anayasamızın, Halkın yararına olduğunu açıklamaktan; halkın gözüne çekilen yılan peşdesini çekip yırtmaktan başka çare yoktur. Uyandırılmış, uyarılmış gerçeğe kavuşturulmuş emekçi halk yığınları, demokratik sosyal Anayasa rejimimizin, devrimlerin asıl dayanağı ve en sağlam koruyucusudur. Ama bu sadece sözle, öğütlerle üstesinden gelmeyecek işlerden değildir. Halkın size kulak vermesi, size inanması için, halk rejiminin düne göre kendisini birazcık olsun daha iyi yaşattığını; yurt işlerinde hesaba katıldığını, günlük yaşantısında somut olarak duymalı, görmelidir. Bu yapılmadan halkımızı, hele yıllardır aldatılmış, rejime karşı kıskırtılmış olanları, hele yukardan gelenlere şüphe ile bakmaya alışık halkımızı, güzel sözlerle rejime kazanmaya kalkışmak, onun kalkınma planına şevkle sarılmasını beklemek hayale kapılmak olacaktır.

Bundan dolayı Türkiye İşçi Partisinin yuvarlak masa toplantısı teklifini olumlu karşılıyoruz. Çünkü emeğiyle yaşayan yurttaşın hayat yükü bugün bile azaltılabilir. Meselâ Anayasamızın vergi adaleti hakkındaki maddesini sadece bu maddeyi samimiyetle uygulamakla bile, halkı Anayasaya bağlayacak bir ortam yaratmak mümkündür.

Evet, Anayasayı koruyacağız! Ama halk kendisinin «uyumak beklentiğine emanet edilmiş» Anayasayı koruyabilmesi için, onun yüksek değerini günlük yaşantısında somut olarak mutlaka duymalıdır.

Rejimi savunmak için

Gençlik zinde kuvvetler ve bütün demokratik kurumlar Anayasayı savunmak için elele verdi

Kar altında gençler ve ordu mensupları Anayasayı korumak için bir araya geldiler

Geçen hafta bir fırtına esti. Zayıfları, dayanıksızları, ham hayalleri söküp atan bir fırtına. Bu fırtına bir hafta süreyle esti ve arka niyetleri, üstü kapalı meseleleri açıp meydana çıkardı. Bazı hesapların tamamen yanlış yapıldığını, alınmış görünen tedbirlerin yetersiz olduğunu açıkça ortaya koydu. Hem de öylesine kesin, öylesine kör gözlerle sokarcasına... Herkesin, her yanın alacağı derslerle dolu bir hafta geçti kısaca...

Önce Bayar'ın hesabı, yanlış çıktı. En az altı ay serbestlik hesabı beşinci gününde sona erdi. Oysa Bayar ve taraftarları bu doktor raporu ile alınmış altı ay sınırsız bir zaman içinde düşünmüşlerdi. Hatta hayallerini daha da geniş tutarak; saman bakımından işledikleri hafayı mekân bakımından da işlemekte kusur etmişlerdi. Bayar, hapis günlerinde kurduğu tatlı hayalleri etrafını çevirenlerde de görünce ve onların ağısından da işifince, başını sık sık Çankaya tarafına çevirmekle bir sakınca görmemiştu.

YANLIŞ HESAPLAR

Geçen hafta kesinlikle anlaşılan bu yanlış hesap kendiliğinden uydurulmuş, hiç bir esasa dayanmayan bir şey değildi. Evet, bu da bir başka yanlış hesaba dayanmaktaydı. Bu zavallı hesap AP. Genel Yönetim Kurulunu ele geçirmiş müfrit grup ve başları Gümüşpalanın hesabıydı. Yanılmakla ün yapmış olan bu başkan son yurt gezisinde karşılaştığı manzara yüzünden bir defa daha yanılmaktan kurtulamamıştı. «Af huzur getirir», «Siyasi af yapılmalıdır» çürümüş sakızına «Plan değil plân istiyoruz» demagojisini de ekleyerek yurt gezisine çıkan tecrübeli asker - acemi politikacının etrafı gerçekten ömründe görmediği kâla bahkla sarılmıştı. Yıllardan beri aldatılan kalabalıkların son kalıntısı olan bu kütüleler AP. nin müfrit yöneticilerine, ellerini uzatunca alınacak, bir zafer belirtisi gibi görünmüştü. Fırtınadan sonra sapır sapır dökülen bu yöneticiler aldatıkları kalabalıklara bakarak, «Millet bizimle beraber» diyor ve bunun dışındaki herhangisi bir hareketi «sun'î» olarak vasıflandırıyorlardı.

«TEHLİKELİ ALÂKALAR»

Uydurduğu yalana kendisi de inanan insanlar gibi; milletin kendi peşlerinden geldiğini gene millete isbat etmeğe çalışıyorlardı. Fakat, her şeye rağmen «dağları bekleyen korku» zaman za-

man bu zavallı yöneticilerin skallarını başlarına getirdiğinden, bir takım «tehlükeli alâkalar» kurmak çabasından da geri durmuyorlardı. AP. nin müfrit yöneticilerin zaman zaman titreten «korku» yu gidermek de a-normal şartların müfrit gazetelerinin, müfrit bayazarına düşmüştü. Hayalcilik şam piyonu, demokrasiyi yıkmak için demokrasi taraftarı bir zihniyetin zebunu olan bu zat, çekinenlere hayali teminatlar vermekten geri durmuyordu.

«BU İŞ» OLMAYACAK

Bayar, Kayseriden salıverilirken bu zavallı teminatlarla adamakıllı mücehhezdi. Öylesine mücehhezdi ki; kendisini karşılayanlardan AP. Milletvekili Mehmet Ali Aytaç'ın «Bizim asil Cumhurbaşkanımız sizsiniz. Sizi tekrar aramızda Cumhurbaşkanımız olarak görmek istiyoruz. Bu hususu size arza geldik» sözlerini gayet tabii karşılamıştı. Siyasi haklarından

mahrum bir müebbet hapis hükümlüsü olduğunu hiç mi hiç aklına getirmemiş; teklif edilen sanki Kamandaki haşlanmış et, yumurta ve meyve gibi bir öğle yemeği imişçesine, büyük bir rahatlıkla «Nasıl olacak bu iş?» diye sormuştu.

«Bu iş» e Bayarın aklının iyice yatmış olduğu, bundan sonraki davranışlarında da ortaya çıkmıştı. Ne var ki Bayar'ın en büyük hatası Türkiye'yi hâlâ sahipsiz bir köy sanmasıydı. Ama bu hatanın ne kadar vahim olduğunu anlamakta gecikmedi. Oysa, 27 Mayısla birlikte ortaya yeni bir kuvvet çıkmıştı. Mecliste temsil edilemeyen, partilerle ilgisiz olmayan, ama memleketin gidişinde, Anayasanın korunmasında, Atatürk devrimlerinin savunulmasında, 27 Mayıs ruhunun sürdürülmesinde olumlu etkisini her zaman duyurmağa hazır olan bu kuvvet: Aydın Türk gençliği ve Atatürkçü subaylardı.

Aydın gençlik, beklenen tepkiyi göstermekte gecikmedi. Okurlarımızın günlük gazetelerde teferuatıyla işledikleri gösteriler birbirini kovaladı. Üniversite gençliği, bir soygun ve yağma devrinin bir daha geri gelmemek üzere yıkılıp gittiğini en kalın kafalara bile soktular.

ALDATILANLAR

Gençliğin ihter gösterileri ne yüzeyden bakınca yanlış yorumlanacak olaylar görüldü. AP. yöneticileri ile geniş halk yığınlarının münasebetlerinin iç yüzünü görmeden yapılacak yorumların gerçekten ne kadar uzak düşeceği açıktır.

Ankaradaki gösterileri izleyen arkadaşımız Uğur Çan koçak'ın tesbit edip yorumladığı bir örnek bu münasebetlerin iç yüzünü açıklaması yönünden tipik bir örnek tir:

Günlerden Pazartesi. An-

BELLİ DEĞİL MİYDİ?

Ünlü bir iş adamımız, bir konuşmasında, «Türkiye'de, bırakın bir iki yıl sonrasını, on beş gün sonra ne olabileceğini söyleyenin ahamı karışalım!» demişti. Gerçekten de, olayları bilimsel bir açıdan değerlendiren bir politikanın yokluğu, Türkiye gerçeklerini bilim düşüncesine göre değil de dar zümre çıkarılarına göre yorumlama alışkanlığı, bu iş adamımızın düşüncesiz yaygın bir duruma getirmişti.

Başbakan Sayın İnönü'nün, son olaylarla ilgili Meclis konuşmasında, «Dâvâ, 27 Mayıs hareketinin meydana getirdiği Anayasa dâvasıdır. Bu Anayasa nizamını kabul ediyor muyuz, etmiyor muyuz?» dedikten sonra «Anayasa nizamına riayet etmek şarttır.» diyerek gerçek yolu göstermesi çok ilgi çekicidir. Ama daha ilgi çekici olan, İnönü'nün, 27 Mayıs öncesinin gayrimişru idaresini dillendirmek isteyenler yüzünden Anayasa nizamının tehlikede olduğunu yeni fark etmiş benzer halidir.

Anayasayı korumak ve faşizme karşı komak için çareler araştırmak üzere Beyaz Saray'da toplanan 600 Türk aydınının 11 Kasım'daki toplantılarına karşı girişilen tecavüz hareketi, Anayasaya karşı değil miydi? Türkiye İşçi Partisi'nin bir ilçe merke-

zinin açılışında, taşlarla ve sopalarla hücum ederek, bu ilçe merkezini tahrip edenlerin ve parti üyelerini yaralayanların hareketleri Anayasaya karşı değil miydi?

Yeryüzünün her yerinde, her zaman, «sol» a karşı savaş diye başlanan hareketlerin, giderek bütün demokrat yurtseverlere yöneldiği bilinmeyen bir gerçek miydi?

Bütün bunlar, 1962 yılının sonlarına doğru sayın İnönü'ye Türkiye İşçi Partisi'ni temsil eden bir heyet tarafından bütün teferuatıyla anlatılmış, kendisinden «Anayasanın eksiksiz uygulanması» istenmiş, bunun günümüzün en hayati meselesi olduğu üzerinde ısrarla durulmuştu.

Aradan geçen üç ay T.I.P. Yöneticilerinin ne kadar haklı olduğu, tehlikeleri ne kadar doğru teşhis ettiğini gözler önüne sermiştir. Gültepe'de, «sol» la mücadele adı altında, bir ilçe merkezine atılan taşlar bilyümlü, büyümüş, ve Anayasanın üzerine yuvarlanmak isteyen bir kaya haline gelmiştir. Yeryüzünün her yerinde ve her zaman olduğu gibi...

Şimdiki mesele, demokrasiye inanan, Anayasamızın temel ilkelerine bağlı olan bütün yurtseverlerin, Anayasayı savunmak ve uygulamak için birleşmeleri meselesidir. Ve Sayın İnönü'nün unutmaması gereken gerçek de şudur: Anayasamız geniş halk yığınları tarafından korunması, Anayasamızın tamamı uygulanması şartına bağlıdır!

Fethi NACİ

karaya sulu sepken kar yağıyor. On binden fazla üniversiteli AP. Genel Merkezi önünde. Binanın önünü askeri birlikler tutmuş. Ayrıca her rütbeden 100 kadar görevli subay var. Topluluk aleyhte gösterilere başlıyor. Üçüncü katın penceresinde birkaç kişi memnun, sırttan suratlarla dışarıyı seyrediyor. Bu sırada binanın kapısı açılıyor, içerden elleri sopalı 20-30 kişi fırlıyor, gençlere saldırıyor. Gençliğin ilk şaşkınlığı geçtiğinde sopaları atıp tekrar binaya sığınıyorlar. Bunlardan geciken biri elinde sopası yakalanıp bir cibe bindiriliyor. Yukarıdakiler sormusuz, endişesiz, sırttan hâlâ dışarıyı seyretmede. Ellerine tutuşturdukları sopalarla binlerce gencin arasına salıverildikleri bu zavallı insanların canları onları ilgilendirmiyor. Cahilliklerini alabildiğine sömürdükleri bu adamlar, onları buraya getirenler, onlar için bir âlet menfaatlerinin canlı bir âleti sanki... Hep vermeğe alışmış, istemeyi bilmeye nasıbdakilerle yukarıdakiler; aynı dâvanın, aynı toplum katının adamları olmadıkları halde nasıl birlikte hareket edebiliyorlar? Yukarıdakiler için bütün mesele çeşitli yollardan yıllardanberi aldatıkları insanların bir defa daha aldatmak... Bu aldatılmışlardan biri yaralansa ya da ölse; ellerine bir defa daha demagoji çarklarını çevirmek imkânı geçecek. Bu olayı halk kütelleri önünde; gençlik, ordu ve 27Mayıs kötüllemler için kullanacaklar. Binanın üçüncü katındakiler için olayların anlamı bu.

Olayların asıl önemli yanı, alttakilerle ilgili olanı. Neden bu adamların arkasına takılıyorlar ve neden bu adamlar için ölümlü göze alıyorlar. Bu «neden», bütün yurtseverleri düşündürmelidir.

ONLARDAN BİRİ

Pazartesi günü AP Genel Merkezinin önünde yakalanıp jipe bindirilen adam bunlardan biriydi. Yoksuldu, zayıftı. Gözlerinde sonsuz bir korku vardı. «Adın ne?» Makine gibi cevap veriyordu: «Musa», «Ne iş yaparsın?», «Rencperim», «AP li misin?», «Evet»

Musa'nın gözlerindeki korku sorgu devamına büyüyor. «Ben bilirim sizi» diyor

bir teğmen. Bir gong, «Uşak bunlar, uşak...» diyor. Asıl mesele, bu zavallı rençber Musa'yı itham etmek değil, üçüncü kattaki sırtkan suratların ona ne verdikleri, ne yaptıkları ve Musa'nın onlar için başını bunca belaya niçin soktuğudur, onlar tarafından nasıl aldatıldığıdır.

İşin aslı, rençber Musa'ya biçimsel demokrasi haklarını başka bir şey anlatılmamasıdır. Siyaset düzenbazları sömürücü çıkarları için yüzbinlerce milyonlarca Musa'yı aldatırken gerçekleri anlatacak insanların bir kenara itilmiş olmasıdır. Musa'ya toplumdaki gerçek yerini kim söylemiştir? Kim onu uyandırmıştır?

YANILIYORUZ

Aydın olması gerekenlerin çoğu da Musayı kolay suçlamaları yetinmiş, «Uşak» demiş, «parayla satılmış» demiş, «ben bilirim sisi» demiş. Hayır. Rençber Musa ne uşaktır, ne parayla satılmıştır ve ne de biz onu tanıyoruz. Sömürücü, intikamcı ve partizan bir kadronun dışındakileri iyi de görmedikçe mesele nin çözümünü bulmak imkânsızdır.

BİR CEPHE

İstanbul ve Ankarada olaylar devam ederken 28 Mart gecesi toplanan Bakanlar Kurulu aylardanberi özlendi bir karar aldı ve bu nu bir bildiriyle duyurdu. Milletın huzurunu, vatanın selâmetini demokratik rejimin sarsıntısız işleyişini iktisadî hayatın sıhhatli gelişmesini tehlikeye atmaktan çekinmeyecek kadar hürsa'ka pılanların sorumsuz hareketleri ve tahrikleri sonucunda ortaya çıkan esef verici olaylar üzerinde duran bildiri şu çağırışı getiriyordu:

«Demokratik rejimin gerekli kıldığı bütün müesseselere milletimizi kavuş turmuş bulunan ve yüz eli yıldıanberi devam eden hürriyet ve hukuk devleti mücadelesinin kazandığı tecrübelerin muhassalası olan Temmuz 1961 Anayasasına, Atatürk devrimlerine ve milletın yüce menfaatlerine saygı duyan bütün tesekküllerin milletimizi ve rejimi tehdit eden her türlü tahrikler, taşkınlıklar karşısında mânevî bir cephe halinde iyi niyet ve gayretleri lüsumuna inanıyoruz.

Hükümetin bu bildirisini, aylardanberi süre gelen tahrikler ve rejime karşı hazırlanmak istenen kundaklar karşısında endişe duyan her yurtseveri sevindirdi. Ve hâlâ endişeli kararın tatbikini beklemeye başladılar... Çünkü durum her zaman tehlikeye yaratabilecek kadar karışık görünüyordu.

ANAYASA SAVAŞÇISI GENÇ BİR PARTİ

Bakanlar Kurulu toplanarak yukardaki bildiriye ya yınlamaya karar vermelerinden sekiz saat kadar önce Türkiye İşçi Partisi bütün gazetelere bir bildiri göndermişti. Atatürkçü, 27 Mayısçı Anayasa nizamının savunulması için T.İ.P. nin bildirisi açık bir teklif getiriyordu:

«T.İ.P. kurulduğu gün-

denberi demokratik, sosyal, Atatürkçü, 27 Mayısçı Anayasa nizamının savunucusu olmuştur. Emekçi halk yığınlarının hak ve menfaatleri ancak bugünkü Anayasamızın getirdiği düzen için de gerçekleştirilebilir (...) Anayasa nizamı tehlikededir. Bu tehlikeyi göçerek Anayasayı savunan bütün kuvvetlerin işbirliği yapması memleketin yüksek menfaatleri gereğidir. Bu maksatla maksatçı kafatasçılarının ve intikamcı çevrelerin hükümetin hoş görürlüğünden yararlanarak yapageldikleri halkı aldatma oyununa son verilmek lâzımdır. Halk yığınlarının uyarılması ve Anayasamızın fanidığı yeni hakları, ekonomik ve sosyal kalkınma ilkelerini benimsemesinin bilincine varması için yapılacak işler vardır. Bunun başında bütün partileri Anayasa ilkelerini halka duyurmak ve bunların gerçekleştirilmesi yollarının araştırılıp bulunması için Başbakanın bütün siyasi partileri bir yuvarlak masa toplantısına derhal çağırmasını gerekli görüyoruz.» Türkiye İşçi Partisinin aç-

Mehmet Ali Aybar

tuğu ve ısrarla devam ettiği «Anayasayı savunmak ve tasamam uygulamak» savaşı yakından izleyenler bildiriye bir haklılık belgesi olarak kabul ettiler. Genç T.İ.P. nin dikkatleri çekmek için sarfettiği gayretlerin geç de olsa - bir felâkatten önce herkes tarafından fark edilmesini mutlu bir olay saydılar.

İFTIRACILARA ATILAN TOKAT

Yaptıkları tahrikleri unutmamış görünerek gençliğin büyük fırtınası içinde yaşama dönmüş olan AP. nin yöneticileri zavallı bir bildiri yayınlamaya çalışarak gençleri T.İ.P. nin tahrik ettiğini iddia etmek gafletinde bulundu. Bunun yanı sıra aşırı sağın zavallı temsilcisi bir organ da ısrarla her olayı, gençliğin bütün hareketlerini gene Türkiye İşçi Partisinin tahrik olarak gösteriyordu. Atatürk gençliğinin hiç bir parti ve teşekkül tarafından tahrik edilmeyeceğini bilmeyen bu zavallılara cevap vermek görevi T.İ.P. Ankara Senatörü Niyazi Ağırnaslıya düştü.

Ağırnaslı yaptığı bir basın toplantısı ile kimin kimleri tahrik ettiğini, AP. nin yönetici kadrosunun üç yüzü

— NİHAYET BİR ÇÖZÜM YOLU BULDUM...

nü apaçık ortaya koydu. Yönetici adı altında AP. ni ele geçirmiş olan kafatasçı azınlıkla aldattıkları büyük külenin münasebetlerini teşhis ve teşhir etti. Bu vesileyle T.İ.P. nin emekçi kütleler, namuslu vatandaşlarla birlikte yürüttüğü Anayasayı savunma çabasını şöyle belirtti:

Niyazi Ağırnaslı

«Türkiye İşçi Partisinin Anayasayı savunma azminde olanlarla yanyana, onu ve rejimi yıkmaya çalışmaları karşı karşıya olduğu doğrudur. T.İ.P. İşçi Partisinin işçi sınıfını, topraklı çiftçileri, esnafı, memuru, emekleriyle yaşayan büyük çoğunluğu refaha erdirecek, millî geliri arttıracak, adil gelir dağılımını sağlayacak her gayretin yanında, ağaların ve büyük sermayedarların çıkarlarında şahai menfaatleri ni düşünenlerin de karşısında olduğu yine doğrudur. T.İ.P. işçi sınıfı diktatörlüğüne imkân vermiyecektir ama, sinsi yollarla memleketimizde HİT-

LER DEMOKRASİSİ'nin kurulmasına da müsaade etmiyecektir. T.İ.P. her ileri hareketi, yoksul halka yönelen bütün samimî davranışları destekliyecek, halkı uyuşturan gerici ve şeriatçı, milletimizi parçalama hedefine yönelen İRKÇİ ve TURANCI cereyanlara da karşı olacaktır. Demokrasiyi azınlıktaki zenginlerle büyük toprak ağalarının ve onların bekçiliğini yapanların oyuncu haline getirmemeye kararlıyız. Böyle düşünen ve açık rejimi savunanlarla beraberiz. Kardeşi kardeşe düşman etmeye çalışanların da karşısındayız.»

Bütün bunlar aklı başında, sağduyu sahibi insanların Anayasayı savunmak ve demokrasiyi kurtarmak için bir cephe kurmak zarureti üzerinde birleştiklerini göstermektedir. Ama bu birlik nasıl kurulacak? Gerici nasıl yok edilecek? Çözülmesi gereken mesele budur.

TEHLİKE ANINDA HAZIR KUVVETLER

Tehlike anlarında, bu soruların cevabını daima olumlu vermiş Türk gençliği ve ordusunun bütün zamanlar için gerçek bir teminat olduğu muhakkak. Hiç kimseden bir isaret alınmadan, hiç kimsese danışmadan derhal ortaya çıkmaları, el ele meydanlarda buluşmaları bir 28 Nisan - 27 Mayıs geleneği olmuştur.

Gerici, sömürücü ve onların temsilcileriyle savagmada kesin kararlı olduklarını daima isbat etmiş olan bu kuvvetlerden İstanbul Üniversitesi mücadelesinin içinde yeni metodlar da bulup uygulamışlardır.

«Atatürkçü müsün? İrkçi mısınız?»

«Atatürkçülük demek ırkçılık mıdır?»

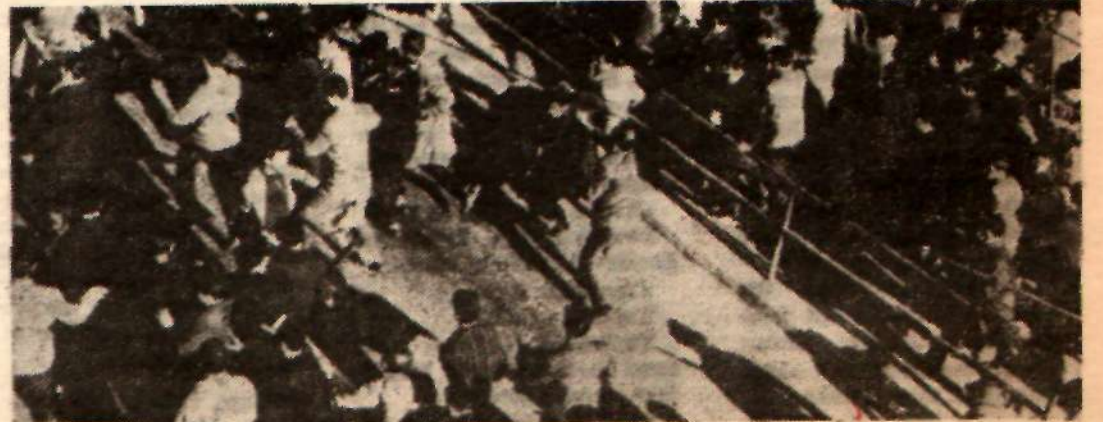
Atatürkçülükten ne anlıyorsunuz?

Bu soru geçen hafta içinde İstanbul Üniversitesi kantininde yüzlerce gencin ortasında masaya çıkarılan bazı insanlara sorulmuştur. Yuvasından çıkarılıp getirilen gerici bu sorulara cevap vermek zorunda bırakılmıştır. Yalan ve kaçamak cevaplar gençliğin cebinde hazır bulunan belgelerle karşılaştırılmıştır. Bir kısmı kendi sularında okuyan bu zavallı aldatılmışlar ve kardeşlerine saldıracak kadar başı dönmüş olanlar daha önceleri nasihatlarla yola getirilmeye çalışılmıştı. Fakat hesap gününe kadar nasihatları tutmayanlar hakkettikleri «kötük» le doğru yola getirildiler. Bu arada gericiliğin bütün aydın yazar ve gençlere çamur atmaya ticaret haline getirmiş bir dergi sahibi de sırasını yediği kötekle savunmuştur.

GEÇİCİ ARA

Gençlerin bu duruma gelmesini istemedikleri bu olaylar uzun süren devamlı ve ısrarlı bir tahrik sonucunda olmuştu. Sömürücü ve intikamcı muhalefet organlarının desteklediği bir azınlığın nihayet on binlerce Atatürkçü genci komünistlikle suçlamaları bardağı tasiran damla olmuştu. Özellikle İstiklal Caddesindeki arbededen sonra gençlerin gerici hareketlere daha fazla seyreltilmemek arzusunda oldukları anlaşılmıştır. Ancak hükümetin geçen hafta olup bitenlerin ışığı altında bir karar ve uygulama imkânlarına kavuşması için gençlik gösterilerine geçici olarak ara vermiştir.

Bu durumda gelecek hafta olacakların sorumlusu hükümet ve AP. yöneticileri olacaktır. Buyar da kaldırıldığı hastahanedeki davranışları ile olayların içindeki sorum payını alacaktır. Halk

İstiklal Caddesi'ndeki çatışmada gericiler kaçıyor.

geçen haftaki olaylar fırtınasının etkisi altında, bu hafta olacakları merakla beklenmektedir. Sömürücü, intikamcı ve rejim düşmanlarının kararttığı hava henüz gerektiği kadar aydınlanmamıştır. Bayar ve bir kısım AP yöneticisinin zehirledikleri havanın temizlenmesine engel olmak için ellerinden geleni esirgemedikleri görülmektedir. Eski Cumhurbaşkanı'nın, gerici basın tarafından ısrarla yayılmağa çalışılan «açlık grevi» haberleri bu belirtilerden sadece biridir. Ve görüldüğü gibi Anayasayı savunma savaşı henüz ve bütünüyle kazanılmış değildir.

BEKLENEN KARAR

Şimdi mesele, Anayasayı gerçekten savunacak olanları; yani aydın gençliği, zinde kuvvetleri, emekten yana aydınları ve büyük halk yığınlarını tatmin edecek bir tutumu benimsemek ve yürütmek meselesidir. Bunun için öncelikle aydınların hal ka, içinde bulunduğu durumun sebeplerini anlatmasını engelleyen bütün antidemokratik kanunların kaldırılması gerekir. Bundan başka, kalkınmanın külfetini yok sul halkın sırtına yükleyerek yürüten bir politikanın, Anayasayı savunacakları, Anaya sayı karşı davranışlarda bu lunanların saflarına iteceği ni görmemek affedilmez bir hata olacaktır.

Sosyalistler son olavları görüştü

Sosyalist Kültür derneğinde yapılan açık oturumda Ordu ve Gençliği halka karşı olmadığı belirtildi

Bayar'ın tabiiyesinden sonra M olaylar, Cumartesi günü Sosyalist Kültür Derneği'nde düzenlenen bir açık oturumda geniş şekilde tartışıldı.

İlk konuşmayı yapan Mümin Faz Sosyal, «Ordu ve gençlik, halkın karşısındadır mı? Bu soruya cevap vermemiz lazımdır. Meseleyi ortaya koyduktan sonra özette şunları söyledi:

«Türkiye'de asıl ihtilâl, ne 1908'de, ne de 1960'da oldu. Asıl ihtilâl, 1950'de oldu. Halk ilk defa oyunu kullandı. 1950'den önce halk için, fakat yukarıdan gelen lütuflar, yerini değişik davranışlara bıraktı. Cahil adamın ihtiyaçlarına, o adamın açısından bakmak şarttır. 1950'de gelen kitle, halkın basit ihtiyaçlarını karşılamak metodunu tuttu. Bunu yaparken kendi ihtiyaçlarını unuttular. Spekülasyonlar halkın gözüne görünmedi.

Ihtilâl olmasaydı halk yavaş yavaş yukarıdan dönenleri anlayacak ve değişiklikler olacaktı. Bunu, 1957 seçimlerinin sonucu ortaya koymuştu. Eğer ihtilâlden sonra halkçı bir politika takip edilseydi, bugünkü karışıklık ortaya çıkmazdı. Fakat Millî Birlik Komitesi kitlevi kendisine bağlamadı.

İsmet Paşa kabineleri ise, Demokrat Parti'nin üst tabakası olan sanayici ve tüccarı tutarak durabileceğini sandı. Halkı yine yalnız bıraktı.

Sosyalist olarak bu durumda ne yapmamız lazım?

Sosyalistler, ordu ve gençli-

Gümüşpala İnönüye başvurdu

ğin halkın karşısında olmadığını halka anlatmalıdır.

Bunun için kendi görüş ağacından değil, halkın ağacından meseleye bakmak şarttır.

Necat Erder ise, olaylar hakkındaki görüşünü şöyle açıkladı:

«1950'ye verilen önem doğrudur. Bu işi, bir sayı, bir de yoğunluk olarak düşünmek şarttır. Bu konuda halk çoğunluğu, oy kullanmaktan ileriye gidememiştir. Bunun dışında gençliğin çıkışı gibi bir yoğunluğa sahip değildir. Halk eğer iktidara çok fazla inansa hareketinin yoğunluğu artardı. Halkın çıkarım bu partilerde olmadığı en büyük delil, bu yoğunluğun az olmasıdır. Halk, alternatif yokluğundan D.P.'yi, A.P.'yi seçmiştir.

Bir de aydınların davranışları vardır. Bugünkü hareketlerde, Türkiye'de gerçek millî hareketler, sahtecleri yemmiştir. Bu nokta çok önemlidir. Aydınlar, 27 Mayıs'tan bu yana sosyal yapı ile ilgilenmeye başladılar. Eğer ordu ve gençlik sosyal yapının değiştirilmesi üzerine bir baskı yaparsa Türkiye'de bir değişiklik olabilir.»

Hamdi Konur'dan sonra konuşan Ceyhan Atif Kansu, me seleyi şöyle koydu:

«Ana mesele şudur: Bir yanda devlete yön vermek isteyen bir kuvvet, ordu ile gençlik; öbür tarafta halk kuvvetleri var. Bu halk kuvvetlerinin liderleri, halkın içinden çıkmadığıdır. Halka tasallut etmiş liderlerdir. Aslında, halk ile gençlik aynı şeyler istemiyor. Halkın istediği basit, tek tek, gençliğin istediği toplu. Demokrasiyi, halka tasallut etmiş olan liderlerden kurtarmadıkça memleketinde demokrasi olmaz. Bu düzeni, sosyal list düzene doğru çevirmek şarttır.»

TANSİYONA ATANSİYON!

Siyasal yaşamımıza bir de Tansiyon girdi. aZlen vardı ya... Şimdiye kadar bir toplumun siyasal tansiyonu, bir hastanın porsümüs pazulurundan kontrol edilmemiştir. Doktor bakıyor:

«Bugün tansiyon 12.81. Demek toplum fırtınadan önceki durgunluk içinde.

«Tansiyon 20! Toplum ayakta...

Toplumun yatışması için önce hastanın hasta gömleğini giymesini gerekiyor.

Ortalık şimdilik süt liman

Rifat İAGAZ

SEMINER

Care: kapitalist olmıyan yoldur

Yakın ve Orta Doğu Çalışma Enstitüsü tarafından yapılan seminerden çıkan sonuç bu oldu

Yakın ve Orta Doğu Çalışma Enstitüsü tarafından hafta içinde düzenlenen «İktisadi Sistemler» konulu seminer, Türkiye'nin gelişmesi için hangi iktisadi sistemin uygulanması gerektiğini araştırmak bakımından çok yararlı oldu.

Beş gün süren seminerde kapitalizm, sosyalizm, marksizm ve komünizm sistemlerinin belirgin ekonomik karakterleri hakkında genel bilgi verildi.

Seminerin son günü Prof. Melih Koçer, modern iktisadi sistemler karşısında Türkiye'nin durumunu incelerken Türkiye'nin gelişme şartlarının kapitalizme uygun olmadığını kesinlikle belirtti. 1963'te Türkiye'de hukuk nizamını kurma meselesinin iktisadi konulardan önce gelmesinin çok acı olduğunu söyleyen Prof. Koçer, özelle şöyle dedi:

«Türkiye bir kapitalist memleket olamamış, olma şartları içinde bulunmamıştır. Türkiye'de bir kapitalist gelişmenin imkânları bulunmadığına göre, sosyal görüşler yönünde gidilmesi şarttır.

Bugün dergiler kanalıyla bir iktisadi sistemin kurulması için merkezleşme çalışmaları niyetli kişiler vardır. Bir görüş yukarıdan aşağıya, diğeri ise alttan yukarı gime yolunda mihraklaşmaktadır. Bu iki gidişten birisinin başarısı, Türkiye'nin iktisadi karakterine damgasını vuracaktır.

1800'lerdeki çalışma şartlarına bugün geri dönülmesi katliyen imkânsızdır. Ne kolonyalizm, ne metropoller ve ne de tekeller bugün söz konusudur. Yabancı sermaye yoluyla kapitalizmin gerçekleşmesini beklemek de hayalperestlik olur. Önce kapitalizm gerçekleşmeli ki, sonra sosyalizm olsun, görüşü yanlıştır.»

Seminer, işçiler, işverenler, iktisadi devlet teşekkülleri mensupları ve fikir adamları tarafından ilgiyle izlendi.

HALK

Pahalılık: artıyor, artıyor, artıyor...

Hızlı kalkınmayı halkın sırtına yükleyen zamlar geçinme endeksini hızla yükseltti

Emekçi halk kitlelerini ağır şekilde ezen pahalılık, önümüzdeki günlerde şiddetini daha da arttıracak.

Ücretliler geçinme endeksi 1953 yılında 100 iken son dört ayda şu artışı gösteriyor:

1962 Kasım 249.9
1962 Aralık 254.0
1963 Ocak 260.3
1963 Şubat 265.4

Ticaret Bakanlığı Konjonktür Dairesi'nin toptan esya fiyatları endekslerine göre ise hayat pahalılığı 1962 yılında İstanbul'da yüzde 54, Ankara'da ise yüzde 7 oranında artmış bulunuyor. Ovsaki, bu maddelerin pahalılaşma oranı 1961 yılında sadece yüzde 1,7 idi.

Plân hedeflerinin gerçekleştirilebilmesi için son defa vasıtah vergilere yapılan zamlar bu artışta daha hızlandırılacak. Böylece, nice umutların bağlandığı plân, plân'larla plân'ların ortak hayretleri sonunda şimdiden halkın desteğinden mahrum hale getirilmiş oldu.

Plâncılar, beş yıllık plânın öngördüğü yatırımları yapabilmek için vergi şeklinde toplanacak paraları doğrudan doğruya varlıklardan almaktansa vasıtah vergiler yoluyla halkın sırtına yüklemeyi çıkarlarına daha uygun buldular. Oysa, Prof. Kaldor'a göre, tarım gelirlerinden 1 Milyar Lira vergi alınabilirdi. Devlet Plânına Teşkilât'ın müstafi uzmanları bunu 500 Milyon Lira'ya indirdiler. Parlamento ise bu miktarı 40 Milyon Lira'ya düşürdü; yani sigara ve rakıya yapılan zamlarla elde edilen gelirin beşte birine...

Sosyal adalet anlayışına göre memleket kalkınmasına en az 1 Milyar Lira ile katılması gereken toprak ağaları azlığı sadece 40 Milyon Lira ödemekle kurtulup 960 Milyon Lira'ya servetlerine eklerken hızlı kalkınmaya emekçi vatandaşın cılız bütçesinden fiyat biçildi!

Emekçilerin haklarını elde edebilmeleri, artan hayat pahalılığını karşılayabilmeleri için sahici bir grev hakkını. İşçi menfaatlerine uygun bir toplu sözleşme hakkını sağlayacak kanun da hâlâ çıkmadı. Cıkaçağa da benzemiyor. Toprak ağalarının servetlerine bir yolda, kalkınmanın kaynaklarından 960 Milyon Lira eklenirken milyonlarca tarım işçisi hâlâ İş Kanunu kapsamına alınmıyor!

Gerici muhalefetin temsilcisi AP'liler ise, şehir şehir, köy köy dolayarak hem plâv istediklerini söylemekte, hem de servet beyannamelerinin kaldırılmasını istemektedir. Hem halkın sırtındaki pahalılık yükünün taşınmaz hale geldiğini haykurmakta, hem de halkın sırtındaki yükü hafifletebilecek sosyal reformlara karşı çıkmaktadır.

Öte yanda Başbakan, «Artan fiyatlar karşısında sabit gelirler için hükümetin bir tedbir var mıdır?» sorusuna «Plân içinde kalkınma ted-

birleri, bu derterin cevabıdır.» diye cevap vermekte, halkın derdine derman olacak bir söz söylememektedir. Plâncıların demagojisi ile emekçi vatandaş sorusuna cevap arıyor:

«Ne pahaya kalkınma? Kimin sırtından, kimin için?»

İŞÇİ

Good Year'da İş bırakma

Türkiyeyi sömürge satan bir yabancı sermayeye hizmetlisi işçilerden gereken cevabı aldı

Good Year Lâstik Kaplama ve Tamir Atelyesinin 79 işçisi geçen hafta işlerini bıraktılar. Hareket, Türkiye'yi sömürge zanneden bir yabancı sermaye hizmetlisine işçinin bilinçli cevabı oldu ve iki yıldan beri işçilerin haklarını tanımak istemeyen işveren bu güçlü direniş karşısında boyun eğmek zorunda kaldı.

Amerikan firması ile işçilerin ihtilâfı, iki yıl öncesine kadar uzanıyordu.

Mecidiyeköy'de kurulmuş bu lüman lâstik kaplama tamir atelyeleri 1961 başında Tarko Firması tarafından mevcut tesisleri ve işçileriyle birlikte Good Year Firması'na devredilmişti.

Türkiye'ye büyük vadilerle gelen ve her türlü kolaylığı gören Amerikan firması, ilk iş olarak işçilerin haklarını kısmak yolunu tuttu. Mevcut taahhütnameyi değiştirerek işçilerin eskiden sahip olduğu hakların çoğunu kaybetti. Yeni taahhütname ile Good Year, Türk işçisini, yemek, iş elbisesi, sosyal yardım, senelik ücretli izin, iş emniyeti ve ücretli tatil haklarına layık görmüyordu.

İşçilerin zamansız gelen ücretli yıllık izinlerinin verilmemesi, fiili mücadelenin başlangıcı oldu. Meseleyi Lâstik İş Sendikası, Bölge Çalışma Müdürü'ne aktardı. Fakat, kendisini bir sömürgece zanneden Amerikan işveren vekili Mr. Pollock, hakları tanımak şöyle dursun, sendikacıları mu hatap olarak kabul etmediği gibi, kanun temsilcileri olan çalışma müfettişlerini işyerine sokmamak, çıkarılan toplulukla iş ihtilâfı üzerine düzenlenen uzlaşma toplantılarına temsilci göndermemek küstahlığında bulundu. Mr. Pollock, bu küstahlığı o derece ileriye götürdü ki, bir Türk mahkemesi önünde yaptığı saygısızlık karşısında yargı kendisine Türkiye'de ve Türk kanunları karşısında bulunduğunu sert bir şekilde hatırlatmak zorunda kaldı. Bu arada, Lâstik İş Sendikası da, Mr. Pollock'u Amerika Cumhurbaşkanı Mr. Kennedy'ye şikâyet etti. Nasıl etmesin ki, Amerikan sermayesinin bu «çirkin» temsilcisi, Türkiye'de Türk kanunlarının uygulanacağını, Türk vatandaşının da en az Amerikan vatandaşına kadar insan haklarına sahip olduğunu anlamamakta ısrar ediyordu.

79 işçi, bu istismar ve haddini bilmezlik karşısında 11 Mart Pazartesi günü Mr. Pollock'a haddini bildirmek zorunda kaldı. O sabah bütün

İşçiler işyerine geldikleri halde iş yapmadılar. Faaliyetin durması karşısında işveren temsilcisi için artık uzlaşmaya yanaşmaktan başka çare yoktu. Lâstik İş Sendikası ve Türk İş Temsilciliği ile yapılan uzlaşma toplantısında Mr. Pollock, işçilerin ücretli izinlerinin derhâl verilmesini ve ücretlerin hayat pahalılığına göre yinden tesbitini kabul eden protokole imza koydu.

Ne var ki, istismar ve fırsatçılığı iş ahlakı olarak kabul ettiği anlaşılan Mr. Pollock, işçilerin işbaşı yapması üzerine protokole uymaktan vazgeçtiği gibi, ücretlerin yeniden tesbitine esas olacak toplantı lara temsilci göndermeğe de lüzum görmedi.

79 işçinin 26 Mart Sabı sabı yeniden iş bırakmalarının sebebi, işte bu ahde vefasızlıktı. O geceyi de fabrikada geçiren işçiler, bu direnişlerinin karşılığını ertesi gün aldılar. Good Year, Türkiye'de işini yürütmek için işçilerin haklarını tanımaktan başka çare kalmadığını anlamıştı işçilerin ücretlerini tam olarak ödediği gibi, 1962 yılının ücretli izinlerini de derhâl kullanıma başlandı.

İhtilâf şimdilik halledilmiş benzer. Fakat, 1963 yılının ücretli izinlerini kullanma zamanı gelince işverenin yine hakkı tanınmazktan gelmesi ihtimalinden bahsediliyor

Good Year Olayı da gösteriyor ki, büyük imtiyaz ve kolaylıklarla yerli sanayii yıkma bahasına Türkiye'ye gelen yabancı sermaye, bu memleket insanlarının asgarî haklarını tanımakta dahi saygı göstermemektedir. Ve yine aynı olay ispat ediyor ki, işçinin birliği ve direniş dev tröstler karşısında dahi hakkı kopartarak almak gücündedir.

BANKA Devlet Yatırım Bankası beklerken

Özel Sanayicilere Kredi dağıtacak Banka Mart ayı içinde kurulmuş bulunuyor

Devlet Yatırım Bankası hakkındaki kanun tasarısı T.B.M.M. nde bekleyedursun özel sanayicilere kredi verecek olan «Sınal Yatırım ve Kredi Bankası» Mart ayı içinde kurulmuş bulunuyor.

Sınal Yatırım ve Kredi Bankası, özel sınal sektöre yeni imkânlar hazırlamak, yeni fonlar aktarmak için çekici özelliklere sahiptir. Bunları kısaca şu şekilde sıralamak mümkündür:

1. Banka 40 milyon lira sermaye ile kurulmuştur. En büyük ortak 27.2 milyon lira ile İş Bankasıdır. Geri kalan 12.8 milyon liralık sermaye, beş banka arasında bölüştürülmüştür. Bu beş banka arasında geçen sayımızda bahsettiğimiz anti-sosyal bilirdisi için binlerce lira harcıyan Genel Sigorta Şirketinin Kredi Bankası; en az payı, Osmanlı Bankası en fazla payı temsil etmektedir. Akbank, Garanti Bankası gibi tamamıyla özel sektör bankalarının arasında nasılsa Türkiye Vakıflar Bankası da bulunmaktadır

2. Yeni bankanın hisse

senetleri yalnız sermayesinin yarısından fazlası, özel mülkiyette bulunan bankalarda satılabilecektir; bu bankaların ödenmiş sermaye, ihtiyat ve mevduatları toplamının yüz milyon liradan fazla olması şarttır. Yani kurucular hem sermayesinde Devlet payı bulunan bankaların kaynaklarını özel sektör için kullanacaklar, hem de Devleti kendi işlerine karıştırmayacaklar!

3. Ana sözleşmesine bakılırsa yeni banka halkımızın gönüllü tasarruflarından da özel sanayicilerimizi mutlaka faydalandırmak istemektedir. Çünkü kurucu bankalar, 3112/1962 tarihli hesap durumlarında görülen genel mevduat toplamının (Bankalararası mevduat hariç) % 1 ini, yani yaklaşık olarak 35 milyon lirasını, yeni Bankaya borç olarak vermeye mecbur tutulmuşlardır. Ayrıca 1963 yılından itibaren yıllık mevduat artışlarının % 5 i de yeni Bankanın emrine verilecektir. Bu şekildeki kaynakların yirmi yıl boyunca toplanması mecburi tutulmuştur.

4. Ayrıca yeni Banka, memleket içinden ve dışından kısa, orta ve uzun vadeli istikrazlar akdetmek, her nevi tahvil çıkartmak ve kendisine tevdi edilen fonları (muhtemelen Amerikan Karşılık Paralarından) kabul etmek suretiyle elde edeceği ek kaynakları da özel sanayicilerimize aktarmak ödevini yüklenmiş bulunmaktadır.

5. 1961 yılı sonunda söz konusu altı ortak bankanın - Bankalararası mevduat hariç - mevduat hesapları toplamı, 3.3 milyar liradır ve bunun 45 milyon lirasını resmi mevduat teşkil etmektedir. Anlaşıyor ki özel sanayicilerimiz, İş Bankası Umum Müdürünün gayretleriyle, yarım milyarlık resmi mevduatın bir kısmından da, muhtemelen, ucuz, faizli ve uzun vadeli işletme sermayesi ihtiyaçları için faydalanmaya hazırlanmaktadır. Hatırlanacağı üzere İşçi Sigortaları Kurumu daha önce aynı maksatla 50 milyon lirasını bir Devlet Bankası olan Sümerbank'a, özel sanayicilere dağıtması için vermişti.

Bu kadar kaynak toplandıktan sonra bankanın ne yapacağını merak etmeye lüzum yok. Ucuz faiz ve uzun vadeli kredilerle maktanelerini bir başka bankadan getirilen özel sanayici, bu bankadan da işletme sermayesi ihtiyacını temin edecek. Böyle karma ekonomiyi kim savunmaz?

KADER'in annesinin yüzünde yitmişlikten eser yok

Ali Sarsar'ın oğlu KADER Sarsar annesinin kucagında, babasını bekliyor

KAVEL Mİ? KADER Mİ?

Kavel olaylarının birinci perdesi işçilerin çalışmaya başlaması ile kapandı. Fakat, 15 işçinin tevkifi ile ikinci perde açıldı. Kavel'i işçiler 11 Nisan'daki yargılanma gününü Sultanahmet Cezaevinde bekliyorlar. Olayların bu kısmında sahneye KADER isimli bir kahraman daha dahil oldu. Hak savışı yapan babasının hapse girdiği gece dünyaya gelen KADER'i tanıtmak istedik.

Kavel'ci baba bir Pazartesi akşamı tevkif edildi. Saba ha karşı Kader doğdu. Küçük Kader gününden bir ay önce çileli dünyanın kapısından girmişti. Çevredeki ler adı «Kavel» olsun dediler. Baba Ali Sarsar, hapisten haber aldı: «Kötü günleri hatırlatır bana ömrü boyunca. Adı Kavel olmasın, Kader olsun.»

— Kadersiz yavrum, Kadersiz kızım diye ağlıyordu. Ali Sarsar'ın annesi bir elin de Ali'nin resmi. Bir eliyle göğsünü yumrukluyordu. Başını hafif sallayarak, anlatıyordu;

— Koşup geldim diyordu. Köylük yeri, Ali hırsızlıktan hapse girmiş diye yer yerinden oynuyordu. Nire mi köyümüz? Sivas'ın Alkaya köyü. Aklım başımdan gitmişti. Bunca emekle, yoksulluğa büyüttüğüm o denli doğru, o denli namuslu, dürüst Alim mapuslara düşsün, hem de hırsızlıktan? Ama, oğlumdan «Ana, mapustayım, ama suçum yok, meraklanma» diye yazılı mektubu alınca düştüm yollara. Daha dün geldim ki, ne görem, gelin perişan, üç çocuk perişan...

Gelin, Meharet Sarsar. Daha 19 unda. Ama yaşından fazla gösteriyor. Ufacık, incecik. Biraz önce çamaşır - dan çıkmış, elleri buruş buruş, kıpkırmızı. Yüzü soluk, üşümüş.

— O cumartesi günü, o çarşıda ben de oradaydım. Bir kaç kere kendini yerde buldum. Epeyi hırpalandım. Doğum o yüzden erken oldu. Yok canım. Nerede, ne yatması? Ne lohusalığı üç gün hastanede yatım. Burada, İstinye Kızılay Verem Dispanserinde. Çocukların üçü de hasta. Üç çocuk kolay değil. Mapusluk zor, üç çocuk zor, parasızlık zor...

Çocukların en büyüğü 3 yaşında. Adı Zeynep. Yerdeki lim üstünde oturan büyük anneannemin kucagında uymuş. Avakları çnlak. Rengi soluk Keyifsiz. İki numara; 1.5 yaşındaki Zafer Ter'den saçları ıslak ıslak alınına yapışmış. Sedirde yatıyordu. Üstü iyice örtülüydü. Basını sedire gömmüştü. Üç gündür utes içinde yatıyormuş. Yemedi. İmeden. Odava toplanan kadınlara, belki de kızamık çıkaracak divanlardaki kendi aralarında. Zafer güzel, iri gözlü, zayıf bir bebek. Çıtı çıkmadı çocukların orada olduğumuz sürece. İki çocuk durmaksızın babalarını arıyorlarmış. Ne yemek, nelemek çocuklarda.

Martin, ıslak, soğuk bir gün. İstinye tepesindeki evde rüzgâr kol geziyor. Oda soğuk. Odunları bitmiş.

Kader'in ninesi durmadan ağlıyordu.

— Odunları yok, paraları yok. Oğlumun mapusluğu mapusluk. Bunların hâli de perişanlıktır. Oğlum 8 yıldır o pavilonda çalıyor. Ustabasıdır. Ama, beslenecek kaç can var? Kat kanaat gene geciniyorlardı. Bu iş uzun sürer mi? Oğlum mapustan çıksın gene gelin. Onun suç suz olduğuna inanıyorum. O doğru bellediği işi yapar, bilirim onu.

150 lira ödedikleri ev, bu yüke bir oda. Mutfak ve helyayı üç aile ortaklaşa kullanıyorlarmış. Meharet Sarsar, odanın bir kösesine koyduğu masayı mutfak hâline sokmuş. Gaz ocağı, tencereler, tabaklar... Odada boydan boya üç sıra ip gerilmişti. Çamaşırlar asılıydı. Odanın üç yanını sedirdi. Bu odada yedi kişi yatıyorlardı. Odanın tek süsü, küçük radyonun arka sında duran çerçeveli, kocaman Atatürk'ün resmiydi. Odaya biraz sonra, başı

ki sıkıya sarılı yaşlı bir kadın girdi. O da ağlıyordu.

— Hapistekilerden yoksa bir haber mi getirdiniz, dedi. Ürkek ürkek. Onun da oğlu içerdeymiş.

İstinyeye, Maden — İş Sen

KADER'in ninesi üzgün

dikasının arabasıyla gitmiş. Sendikamızın arabasını kadını, erkekli, çoluklu, çocuklu bütün İstinye ve Kavelci ler tanıyorlardı. Nasıl tanıyanlar? Sendika 36 gün Kavel eileri maddi manevi bütün güçleriyle desteklemişlerdi.

İstinye tepelerinde Kavelcilerin ve Türkay Kibrit Fabrikası işçilerinin oturdukları gecekondular, çoğunluk tek gözlü ve alçaktı. Yollar, yol demeye tam isterdi. Sular içindeydi. Evler sular içindeydi. Küçük evlerden başlar uzanıp, içerdeki 15 kişiden haber soruyorlardı.

Dönüşte, Kavel Fabrikası yakınlarında Kavel Ana'yı gördük. 36 gün grev'de Kavelcilerin yemeğini pişiren, sırtında sepetle greve odun taşıyan Seniha Ana'yı. Yağmur ip gibiydi. Seniha Ana mantosunu başına atmış. Yaşlı haydi ama dinçti. Rizeliydi. Kavel Ana. Şivesi hiç değişmemişti. Onun da oğlu içerdeymiş. Bir oğlu da şimdi Kaveldeymiş.

— 36 gün orada nöbet bekledim. Helâl olsun, dedi. Gene beklerim. 360 gün beklerim. 7 oğul yetiştiririm. Bu can fedâdır o yola. Asıl beni alacaklardı. Hapistekileri parasız bırakmayın. Ben de gideceğim pazartesine Sultanahmet. Bizim İstinye mahkeme gününü dar bekliyor. Hepimiz gideceğiz o raya o gün, hepimiz.

Selma TÜKEL SAYFA — 7

Gecekondu Raporu

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Ekrem Alican'ın İstanbulda yapmış olduğu incelemeler sonucunda, İstanbul gecekondu bölgelerinde bir araştırma istemesi üzerine İmar ve İskan Bakanlığınca bir rapor hazırlanmıştır. İstanbul gecekondu bölgeleri için hazırlanan bu raporun geniş bir özetini veriyoruz

İstanbul'un ZEYTİNBURNU - SAĞMALCI, TAŞLITAR LA, GÜLTEPE, KUSTEPE, DİKİLİTAŞ, SARIYER, BÜYÜKDERE, PAŞABAĞÇE ve BEYKOZ'da bulunan gecekondu mahallelerinde, gecekonduların toplamı 100 bin civarında olup, bu bölgelerde oturan insan sayısının 500 bin olduğu tahmin edilmektedir.

ZEYTİNBURNU:

İlçedir, altı mahallesi mevcuttur. Bunlar Yeşiltepe, Sümer, Yenidoğan, Nurişah, Telsiz ve Kazlıçeşme'dir.

a - Kuruluş ve genel durum bakımından İstanbul'un en gelişmiş gecekondu semtidir. Binalar geneli olarak modern tarzda inşa edilmiştir. Bir çok kuyularda yapılan tahliyeler neticesinde «Koli» bulunduğu tespit edilmiştir.

Ana yol ile bağlantısı muntazam değildir. Diğer yollar genel olarak arnavut kaldırımı ve topraklıdır.

b - Zeytinburnu bölgesi kısmen Vakıflar idaresine, kısmen hazineye aittir. Ancak muayyen bir yer şahıs mülkiyetindedir.

c - Zeytinburnu bölgesinde hâlen 20 bin civarında mesken ve 100-120 bin civarında da nüfus bulunduğu yapılan soruşturmalarda sonuna ulaşılmıştır. Hâlen inşaat devam etmektedir.

d - Halk genel olarak, civar fabrika ve imalâthanelerde çalışan işçilerden meydana gelmiştir. Pek az sayıda memur, öğretmen ve serbest meslek mensubu bulunduğu da anlaşılmaktadır.

e - Halkın başta gelen isteği tapu verilmesidir. Bölge civarında blok apartmanlar yapıldığı takdirde, buldukları meskenleri terk ederek buraya geçmeyi tereddütle karşılamakta, bir kısmı yapılacak inşaatların bedel veya kiralarını ödemekte güçlük çekeceklerinden endişe etmektedirler. Bir kısmı ise, bu nevi inşaatlarda oturmaktan ziyade, mevcut meskenlerinin kanunî izin almak suretiyle ıslahı yoluna gitmeyi tercih etmektedirler.

Mahallelerde mevcut çeşme sayısı kifayetsiz olup su ihtiyacı hususu şahısların kendi hesaplarına açtırdıkları kuyudan sular vasıtasıyla satılarak karşılanmakta ve fiyat bakımından normal su tarifesinin üstünde bir meblağa mâl olmaktadır. Diğer taraftan, kanalizasyon ihtiyacı halkın açmış olduğu iptidai sızdırma çukurları ile karşılanmakta ve çoğu yerlerde bu çukurlar su kuyularına çok yakın bulunmaktadır.

SAĞMALCILAR:

Mart 1963 yılında müstakil bir belediye haline gelmiştir.

a - Meskenler genel olarak çok katlı apartmanlar şeklinde inşa olunmuşlardır. Diğer kısımlara gidildikçe inşaatlar tek katlı ve düzensiz bir şekle almaktadır. Yollar toprak ve adi kaldırım şeklindedir.

b - Sağmalcılar köyünde üzerinde inşaat yapılmış olan arazinin büyük bir kısmı hususi şahıslara ait olup inşaat sahiplerine ifraz edilmeksizin tapu verilme suretiyle terzi edilmiştir. Köyde hâlen tapusuz mesken olmakla beraber inşaat hızla devam etmekte ve 3 bine yakın ruhsatsız yapı bulunmaktadır.

c - Mıntıkadaki mesken sayısı bilinmemekte beraber nüfusun 30 bin civarında bulunduğu mahalle idarece ifade edilmiştir.

d - Sağmalcılar Köyü halkının % 80 ini civar fabrikalarda çalışan işçilerdir. Geri kalanı serbest meslek sahibi ve memurdur. Hâlen bu bölgeye gelip yerleşenler mevcuttur. Halk genel olarak fakirdir. Merkezde yerleşmiş eski

halk arasında sahip olduğu apartman şeklindeki meskenlerini kira ya verip, şehre gidenler dahil vardır.

e - Bölgenin ihtiyacı, imar planının eksikliği yanında su, elektrik, yol ve kanalizasyon üzerinde toplanmaktadır. Hâlen kullanılmakta olan su kifayetsiz ve sağlık bakımından mahzurludur.

Elektrik konusunda, çare olarak Altıntepesinden geçen yüksek voltajlı enerji hattından istifade edilerek bir trafo merkezi kurulması istenmiştir. Bu hususun köy idaresince Etibank'a da yazı ile bildirildiği, ancak bir cevap alınmadığı ifade edilmiştir.

Kanalizasyon tesislerinin olmadığı ve bu yolda yapılacak tesislerin denize açılması için Bayındırlık Bakanlığınca gerekli izin verilmediği söylenmektedir.

Mevcut okul çağındaki çocukların % 50 si eğitim görmemektedir. Ortaokul binası da mevcut değildir.

Bölgede esasen dezenfekte olan halkın suları kullanılmaktadır. Köyde belâ çukurları ile mebzul olan su kuyularının birbirlerine çok yakın mesafede bulunmaları daimi bir «Salmonella» ve «Sigella» epidemisi tehlikesi doğurmaktadır. Mevcut belâ çukurları da basit ve iptidaidir. Müstaklil bir sıhhi tesis ve teşkilât yoktur.

TAŞLITARLA:

Bağlarbaşı, Sarıgöl, Yenidoğan, Karlıtepe, Yıldıztabya, Esentepe, Silâhtar ve Taşlıtarla adlarını taşıyan sekiz mahallesi vardır.

a - Bölgenin merkezinde apartman şeklinde binalar mevcut olup, diğer kısımlara gidildikçe meskenlerin evsafi bozulmaktadır. Yollar ıztızsız ve toprak halindedir.

Taşlıtarla'da üç dispensers mevcuttur.

b - Taşlıtarla bölgesinin bir kısmı hazineye aittir. Önemli bir kısım arazi şahıslara ait bulunmaktadır.

c - Bölgede 18 bin mesken ve 100 bin civarında nüfus bulunmaktadır.

d - Halkın büyük çoğunluğunu civar fabrikalarda çalışan işçiler meydana getirmektedir. Ayrıca, istihlak edilen bölgelerdeki kıracılar da nüfusun önemli bir kısmını teşkil etmektedir.

e - Esas ihtiyaç ve istek, tapu elde etmektir. Göçmen evlerinin dahi büyük kısmı tapusuzdur. Mevcut binalara tapusuz oldukları ve imar durumunun yokluğu yüzünden ruhsat verilmemesi sebebiyle meskenlerin ıslahının kabil olmadığı öğrenilmiştir. Halk, meskenlerinin ıslahı imkânının kanunen tanınmasını, inşa edilmesi

Lüks mesken yapımına son verilmelidir

Mesken ve gecekondu meselelerini çözümlemesinde en önemli nokta arsa problemidir. Bunun, Türkiye'nin toprak düzeni ve meclisin temsil ettiği zümreler yönünden, çözümü beklenemez. Mesken probleminin çözülmesi ancak toplum yararına işleyen bir düzen içinde mümkün olabilir. Köklü reformlara gitmeden gelir dağıtımındaki eşitsizlik bölgeler arasındaki dengesizlik ortadan kaldırılmadıkça hiç bir gecekondu meselesi çözülmez.

İstanbul'un gecekondu semtlerinde yapılan incelemelerin sonuçlarını kapsayan «Gecekondu Raporu» geniş ve ayrıntılı görünmesine rağmen gecekondu konusunda alınması gerekli tedbirleri açık olarak ortaya koymamıştır.

Raporda gecekondu semtlerinde çoğunlukla işçilerin oturduğunu göstermektedir. Özellikle su, kanalizasyon durumunun bu yerlerde oturanların sağlığını tehlikeye soktuğu anlaşılmaktadır. Gecekondularda yaşayan emekçi halk yığınlarının, çocuklarını okulsuzluk yüzünden okutmadıkları anlaşılmaktadır.

Gerçekleri bir kez daha aydınlığa çıkaran raporda, önemli iki mesele açık olarak gün ışığına çıkmaktadır:

1 - İlgililerce gecekondu hak

kında ileri sürülen görüşlere rağmen gecekondu çevrelerinin bütün sayıları ve nüfus yönünden belli özellikleri arsa mülkiyeti, bu yönden gelir gruplarındaki durumu, eden gerçeğe uygun bilgiler yoktur.

2 - Gecekondu meselelerinin çözümlenebilmesi için İmar ve İskan Bakanlığının sosyal mesken ve blok apartmanlar yapımı gecekondu oturanlarca benimsenmiştir.

Plan çalışmaları sırasında uzmanların Yüksek Planlama Kuruluna teklif ettiği gecekondu ile ilgili tedbirlerin doğruluğu, gecekondu raporunda ortaya çıkmaktadır. Planda ilk olarak gecekondu meselelerinin temel tedbirler alınmadıkça, gelir dağılımındaki eşitsizlik ve bölgeler arasındaki dengesizlik ortadan kaldırılmadıkça

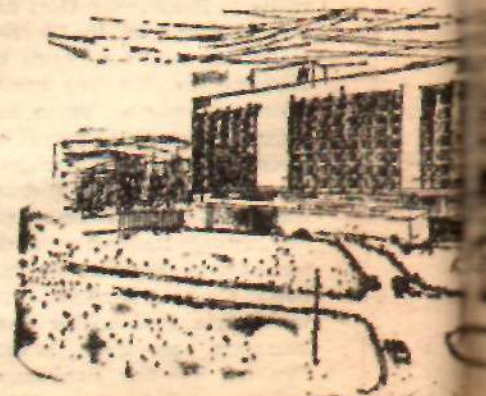
mesken ve kira konusunda toplumun ihtiyaçlarına yönelecek tedbirler alınmadıkça, kaynakların sosyal meskenlere yatırılması sağlanmadıkça, vergi tedbirleri ile lüks mesken yapımı önlenmedikçe ve bunlardan önemli olarak arsa problemini çözülmedikçe gecekondu probleminin çözümüne nemiyeceği ortaya konulmuştur.

Gecekondu raporunda, uzun süre yeni çalışmayı gerektirecek bir plânlama çalışması teklif edilmiştir. Bunun ne zaman tamamlanabileceği, mali çerçevesinin neolacağı hakkında bilgi yoktur.

Arsa mülkiyeti konusunun çözüm lenmesi için açık bir teklif getirilmemiş, geçici tedbirlerle araştırma çalışmasının sonuçlarına beklentisi bir anlamda uygun görülmüştür.

Raporda, gecekondu bölgelerinin su ve kanalizasyon ihtiyaçlarının ivedilik ve öncelikle sağlanması için her hangi bir tedbir ortaya konulmamıştır. Oysa, 1962 yılında İmar ve İskan Bakanlığı bütçesine gecekondu semtlerinin ıslahı için 25 Milyon lira ödenek konulmuş, fakat Bakanlık bu ödeneği yerine sarfetmemiş, gecekondu oturanlarca benimsenmeyen ve imkânları ile başdaşmayacak bir maliyete çıkacak sosyal meskenler yapımına girişmiştir.

Bu meskenlerin arsa ve diğer masrafları ile ünite maliyeti 20-25 bin lira arasında olacaktır. Bir ge-

İŞLEYEN KAFALAR

Samim KOCAGÖZ

Gecenlerde bir arkadaşı uğurlamak için hava alanına gittik. Dönüşte bindiğimiz araba tam şehre girer ken bozuldu. Trafikimiz varmış, yirmi adım ötede bir tamirci bulduk. İte kaka arabayı dükkana yanaştırdık. Olduk ça genç gösteren bir delikanlı bizi karşıladı. İçimizden biri, «Ustan yak mu?» diye sordu. Delikanlı, bütün yüzüne dağılan bir gülümseme ile, «Usta karşınızda abi, benim» dedi. «Ya... bak bakalım şuna, işleiyor» dedik, gözümüz tutmuyarak. Delikanlı yüzündeki gülümsemeyi yitirmedi. Marşa bastı, motora bir gözattı: «Moto ra benzin gitmiyor» dedi. Arkadaşlardan biri güldü: «Bu teşhis kolay teşhis, başka?» Karşılığını verdi. Delikanlı hep gülümseyerek, motora benzin götüren boruları yokladı. Sonra benzin otomatini kurcaladı, söktü. Bize döndü: «Asıl hastalık bulundu ağabeyler. Otomatik kolu aşınmış. Dökümcü yakın. Onbeş dakikada beslemesini yapar. Ben de on dakikada takarım. Buyurun siz, şu yandaki kahvede henden birer çay için.» Kahveye yürüdük. Bir arkadaş, «Doğrusu delikanlımın (teşhisine) diyecek yok. Memlekette böyle usta doktorlar oldukça sırtımıza yere gelmez...» dedi. Sözlerinden anlaşılıyordu ki hâlâ tamirci gence inanmıyordu. Çayları içtik içmedik, delikanlı geldi: «Beyler ara banız hazır. Buyurun bir deneme yapalım...» dedi. Arabayla dolaştık, denedik. Zehir gibi olmuş. Borcumuz? Dedik delikanlıya. O hep gülümseyerek, «İki buçuk lira dökümcü ustanın hakkı. Bu ufak bir işi, bana ne verirsiniz verin.» dedi. Çok hoşuma gitti delikanlının bu kendine olan güveni. Bayağı gözlerim yaşardı. Kolay (teşhis) olabiliirdi. Kolay tamir, olabiliirdi ama, bu delikanlı zor işleri de başaracak güçteydi. Sordum:

«Hangi okulda öğrendin bu zanaat?»
«İlkokuldan öteye okudum.»
«Sanat okulu Teknik okul filân?»
«Yok abi, şu gördüğün bizim çarık gibi, altı yıl ustama tornavida, anahtar taşımam. Sök dediği yeri söktüm. Tak dediği yeri taktım. Ara sıra da yanlış iş yapınca dayak yedim.»
«İyi usta olmuştun!» diye delikanlıyı koltukladım. Gözlerinin içi güldü:
«Sağol abi; dükkânı yeni açtım. Her ne işiniz olursa buyurun.»
«Geliriz elbette. Hoşça kal, hayırlı işler.»

Çektik, yürüdük. Arkadaşlardan biri, «Barut gibi delikanlı!» dedi. «Baştan kendisine güvensizlik göstermekle haksızlık ettik...» Bir başka arkadaş, Atatürk'ün Onuncu Yıl Nutkundan bir cümle söyledi:

(Türk Milleti zekidir! Türk Milleti çalışkandır!)

«Ah...» dedim. «Yeter ki eşit koşullar içinde Türk çocuklarına, gençlerine yetişme olanağını sağlayalım...»

Köy Enstitülerinden yetişme olanağına kavuşan köy çocuklarından, hesap etmişler, tam ikiyüz dört tanesi şair, yazar olmuş. Hem de yirmi yıllık, yarıda kalan bir Köy Enstitüsü çalışması süresi içinde. Türkiye'de binlerce, okul görmeden yetişmiş nice nice çeşitli meslekten ustalar var. Bir o kadar da, ondan da fazla yetişme olanağına kavuşamamış gençler, kıyıda köşede atılmış kalmış, Bir de şehirlerde liseleri, üniversiteleri dolduran gençler var. Çoğu, takılıp takılıp kalıyor. Nedenine gelince, şehir olanaklarının sağladığı eşitlik ağır basıyor. Ömrü billâh hesaba aklı ermeyen kişiyi mühendis, memur yapmaya çalışıyoruz. Belki adam, iyi bir makinist olup kalacak. Bütün Türkiye öl çüsünde bütün gençlerimize kabiliyetlerinin kendilerini götürebileceği yere değin olanaklar sağlanabilir mi? İlkokul dâvasını kökünden hal ettikten sonra, Köy Enstitülerini, sanat okullarını, teknik liseleri yurt ölçüsünde çoğaltabilir miyiz? Bu işleri yapabilirsek, üniversitelere kavun gibi kokuya koklu öğrenci alabiliriz. İlkokuldan, ta üniversiteye değin okullarımızda öğrencilere dalma daha ile ri gidebilme olanaklarını sağlayabiliriz. Gidemeyen, gittiği yere kadar gelir.

Gecekonduları yıkarak sahiplerini böyle perişan bırakmak çözüm yolu değildir.

denilen blok apartmanlara geçme imkanını sağlamaktadır.

KUŞTEPE:

Acıdiyeköy civarındadır. 955 yıllık şehir içinde yıkılan gecekondu sularınca kurulmuştur.

a — Bu bölgede gecekondu vasfı taşıyan binalar daha çok İzzetpaşa çarşısı kısmında bulunmaktadır. Bu konadaki meskenler çok harap ve insanlıdır. Buradan geçen dere da iması edilmekte ve az ileride yine gecekondu sahipleri tarafından kü-

le 34 bin lira sarfederek bir mesken sahibi olmak isteyen kimsenin 200 bin lira değerinde bir mesken masrafı masraf olabileceği düşünülür. Bu bir husustur.

Bakanlık, gecekonduların ıslahı için ayrılan 25 milyon lira ile sosyal mesken yapımı yoluna gitmemiş, bu ödenim 11 milyon lirası ile Van, Diyarbakır, Gümüşhane, Elâzığ, Antalya, Bursa, İzmir, İstanbul, Ankara ve Edirne gibi illerde arsa satın almıştı. Bu illerde ancak bir kaç ünitenin yapılabileceği arsalar alınması ile ilk planda gecekondu problemi oldukça genelde olan bu ilde mesken problemi nasıl çözümleneceği anlaşılma- mıştır.

İmar ve İskân Bakanlığının, imar planının Meclisten çıkması biçiminde oldukça hafifletilmiş olsa, arsa konusunda, lüks meskenlerin kısıtlanması konusunda kamu kaynaklı kredilerin yalnız sosyal meskenlere verilmesi konusundaki tedbirlerden herhangi biri sözünde ciddi ve netice alıcı bir öneme yaptığı şüphelidir. Bunun yerine, derileri belli olan gecekondu bölgeleriyle ilgili raporlar hazırlamakla bir şey elde edilemeyeceği açıktır.

1962 yılı geçiş programında bildirilen inşaat ve ilgili tedbirlerin tamamlanması gerektiği açık olarak belirtilmiştir. Oysa geçen yıl hiç bir ciddi inşaat alınmamış ve beş yıllık plân-

lanılmaktadır.

b — Belediye buradaki meskenlerin bir kısmına M2 fiyatı 10-15 lira arasında bedelini alarak tapularını vermiş olup, diğerlerinin muamelelerini ikmal etmiş ve henüz vermemiştir.

c — Kuştepe halkı, ekseriyetle İstanbul şehri içinden gelmiştir. İzzetpaşa çarşısında oturanların ekseriyeti tiğiftidir.

d — Kuştepe'de en büyük ihtiyaç su ve kanalizasyondur. Yollar bakım- sızdır.

e — Halk, tapusu verilmeyen kısımların da tapularının verilmesini

nın ilk uygulama yılı 1963 de aynı nok- tadan, semeresi meçhul çalışmalara başlamıştır.

1962 yılında tedbirler alınmaması yüzünden, mesken yatırımları sanla- nın çok üstüne çıkmış, yatırımlar 1961 e göre yüzde 26 oranında arttığı hal- de, meydana getirilen üniterler sayı- sında ancak yüzde 11 artış olmuş- tur.

1962 de meskenler, yine lüks mesken olarak yapılmaya devam edilmiş, meselâ İstanbulda ortalama 129 M2, Ankarada 131 M2 gibi yurt koşulları ve imkânlarımızla bağdaş- mayacak büyüklükte binalar yer- ne, sınırlı bir topluluğun ihtiyaçla- rını karşılamak üzere yapılmışlar- dır.

İmar ve İskân Bakanlığı, mes- ken problemini çözümlemek için hazırladığı sosyal mesken standardında yedi kişilik aile için 140 M2 gibi bü- yük rakamlar saptayarak devam et- mektedir. Sosyal mesken standartları bütün dünyada 60-80 M2 arasında de- ğişmektedir. Bakanlık ve bazı çevre- ler böyle bir sınırlandırmayı, mülki- yet hakkına tecavüz olarak kabul et- mektedirler. Şehirlerde küçük mesken- ler yapılmasının, dinî inançlarımıza uygun gelmeyeceği görüşü de savunul- maktadır. Buna karşılık, gecekondu- lar da bir odada kalan sekiz on kişi, köy- lerde hayvanları ile birlikte yatan kim- seler için dinî inançlar söz konusu olmamaktadır.

Mesken ve gecekondu proble- minin, Türkiye'nin toprak düzeni için- de ve Mecliste temsil edilen zümre- ler yönünden, kolayca çözümlenme- si beklenemez. Mesken proble- minin çözümlenmesi otomatik olarak toplum yararına işleyen bir düzen içinde mümkün olabileceğini kabul etmek gerekir.

Plânda belirtilen tedbirler alınsa da köklü reformlara gitmeden ve baş- langıçta belirtilen dengesizlik ortadan kaldırılmadan, gecekondu sorunları- nın çözümlenmesi mümkün değildir.

kanunî inşaat yapma imkânının sağ- lanmasını istemektedir.

GÜLTEPE:

Kâğıthane köylü sınırları içinde kurulmuştur. Müstakil bir belediye kurulması yolundaki çalışmalar ta- mamlanmıştır.

a — Yollar bakımsız ve topraktır. Halk tarafından yapılan ve açığa bi- rakılan kanalizasyon mevcuttur. Su çeşmelerden sağlanmaktadır. Elektrik yoktur.

Okullar ihtiyacı karşılayamamak- tadır.

b — Köyün mülkiyetinde bulunan Ortabayır semtindeki gecekondu- lar ise tapusuz ve ruhsatsız olarak inş- a edilmiş olup inşaat hâlen devam et- mektedir.

c — 50 bin kişilik nüfusun % 70'i işçi, geri kalanı memur, san'atkar ve çiftçidir.

d — Genel olarak halk, su, elekt- rik ve kanalizasyon eksikliği üzerinde önemle durmaktadır.

DİKİLİTAŞ:

Gecekondu şeklindeki mesken in- şaatı bakımından 50-60 yıllık bir ma- ziye sahiptir. Dikilitaş gecekondu böl- gesinin tesisinde sanayinin rolü yoktur.

a — Meskenler umumiyetle ba- kimsiz ve fena inşaat edilmişlerdir. Merkez kısmında ilk inşaat edilen bina- ların durumu iyi olup, apartman şek- linde binalar da mevcuttur. İlkoku- ihtiyacı karşılanamamaktadır.

b — Gecekondu sahiplerine tapu- ları verilmiştir.

c — Dikilitaş mahallesinde tak- riben bin gecekondu ve 6500-7000 nüfus vardır.

d — Halkın ekserisi işçidir.

e — Halkın yapılması muhtemel blok apartmanlara, ucuz ve ödemenin uzun vadeli olması şartıyla geçebile-cekleri anlaşılmalıdır. Ayrıca, yol, su ve kanalizasyon tesislerinin tam- amlanması istenmektedir.

BÜYÜKDERE:

Sarıyer'e giden sahil yolu ile Bend- lere giden yol arasında kurulmuş ve genişlemiştir.

a — Nisbeten muntazam ve kıs- men kâğır binalar mevcuttur. Yollar arnavut kaldırım ve topraktır. Ka- nalizasyon yoktur.

b — Arazi hazineye ve hususî sa- hıslara aittir. Tapu verilmemiştir. İ- mar plânı yapılmamıştır.

c — Halkın ekseriyeti işçidir.

d — Bölgenin en büyük ihtiyacı imar plânıdır. Halk ucuz ve uzun vadeli ödeme karşılığında tapu veril- mesini, evlerine tamir ve inşaat için imkân sağlanmasını istemektedir.

Sarıyer—Maden Ocağı bölgesi, Beykoz — Paşabahçe bölgesi, Tokat Köyü, Paşabahçe bölgesinde de du- rum aynıdır.

Orada bir köy var uzakta

BADEMLER KÖYÜ

O köy bizim köyümüzdür

Kemal BİLBAŞAR

Bademler köyü, kırk bin köyümüzden biri. İzmirin Urla İlçesine bağlı, Seferihisar yolu üzerinde; 800 nüfuslu bir Alevî köyüdür. Zeytin, badem ağaçlarıyla kaplı, tepelerin ortasında; badem çiçekleri gibi beyaz, temis bir görünüşü vardır. Kırkbin akrası içinde, badem ağacı gibi; erkenden uyanmış, çiçeğe durmuş bir köydür. Bademler köyü. Ağası, hazır yiyeceği olmayan, hep emeğiyle geçinen, gericiliği barındırmayan, okumaması bulunmayan; Üniversite bitirmiş üç gençlinin çevresinde toplanarak üç kooperatif, bir tiyatro kuran, Şaban adında bir dergi yayımlayan bu küçük Alevî köyü 22 Mart 1963'te geleneksel Nevruz bayramını kutlarken de köylerine 4 K grup çalışmalarını getirmiş ve İzmir Atatürk II Halk Kütüphanesine bağlı modern köy kitaplığını törenle açmıştır.

Aynı sosyal ortamdaki çevre Alevî köylerinde benzeri gelişmenin görülmemesinin nedenleri olmalıydı. Son açılış törenini fırsat bilerek yüreli yaşındaki bu küçük köyün hayat hikâyesini yerinde inceledim. Köylüye öncülük edenlerin yetişme şartlarını izledim. Gerek köyün hayat hikâyesini, gerekse oraya emeği geçen genç ülkücülerin yetişme şartlarını çok ilgi çekici ve öğretici buldum. Sosyal adaleti dikü edenlerin çalışmalarına ışık tutacağı, umutlarını ve gayretlerini arttıracak düşüncelerle, öğrendiklerimi Sosyal Adalet okuyucularına sunmayıkendime ödev bildim.

Geçen yüzyılın ortalarında Tanzimat idarecileri göçebe asiretleri toprağa bağlanmaya zorladığı sırada Dadaoğlanın diyarından Torosların Türkmen alevî boylarından dört hayine halkı kardeşlerine çıkan zorluklardan vılmışlar.

— Gayri göçmekten usandık nola, biz de konalım bir yere demişler.

Sulu Boğaz Pınarı derler bir yere gelmişler. Pınarı suyunu otlak çevresini pek beğenmişler, konmaya karar vermişler.

Ülames köyünden biri oradan geçiyormuş.

— Buraya konarsınız ama, dostlar, detmiş, bu suyun arkası yoktur. Yazın susuz kalırsınız. Ta karşıda iki bademler var ya, gidin oraya konun. Yukarıda akan pınarın suyu holdür hem de hiç kesilmez. Çevresi de havadardır.

Dört çadır halkı işte o bademlere türeyen köye de Bademler adı verilmiş oraya konduklarından onlardan olmuş.

Yedi kuşak önce Bademlerde konan dört çadır halkı, küçük bir obaydı. Hayvan beslerler, tahtacılık yaparlardı. Toprağın değerini bilmezlerdi. Dört aileden birinin başkanı Molla Mahmud'a:

— Bir kilo kahve, bir kilo seker al, bir de şu çingiraklı katırı ver, şu ova senin olsun, işle; demişler. Molla Mahmud razı olmamış:

— Dokunmayın çingiraklı katırına, ovanız sizle olsun, demiş.

Bu tahtacı obaya az sonra Erzurumlu oğulları ile başka iki çadır halkı daha katılmışlar. Sekiz çadırdan meydana gelen bir topluluk olmuşlar. Bugünkü kuşaklar bu sekiz çadır halkından türemiştir. Köyde en kalabalık kuşak Molla Mahmud oğullarıdır.

sittir. Nüfusun yüzde kırkı onlardır.

Köyün geçimi

Bademler köyünün ilk kuşakları hayvan beslerler, ağaç keserler, tekne oyarlar, tokmak kaşık yaparlardı, tahta biberlerdi. Daha sonraları etraftaki Rum çiftliklerinde işçi olarak ta çalışırlardı. Bazan Türk ağalarının tarlalarında da işçi olurlardı. Bu çalışmalar onlara yavaş yavaş toprağın değerini tanıtmıştır. Bununla birlikte köyün çevresinde hayvan otardıkları sahirsiz araziden başka toprakları yoktu. Bu topraklara çiftliklerde yapılan tarım çeşitlerinden hiç birine elverişli değildi.

İstiklal Savaşından sonra Rumlar dan kalan büyük çiftlikleri zaptedip

toprak sahibi olabildik, diyorlar, fakin, aman geri dönerler de başımıza dert açarlar diye korktuk, ellemedik. Rumlardan kalan topraklara hükümet Yunanistandan gelen göçmenleri yerleştirdi. Bademler köyü halkı bu kez de onların yanında çalışmaya başladı. Göçmenler çevreye bütün tarımını getirmişlerdi. Bağları söküyorlar, yerine bütün dikiyorlardı. Tütün tarımı çok emek isteyen bir işti. Bademler köyünde ise emekten başka servet yoktu. Tütüncülükte çalışma da onlara toprağı sevmeye daha büyük bir etki yapmıştır.

Ağa bakkallar

Bademler köyünün toprağı olmadığından toprak ağası da yoktu. Herkes alın teriyle, hüneriyle, hayvanının verdiğiyle geçiniyordu. Ancak nasıl olursa bir sıra köyde kendi aralarından üç bakkal türemişti. Bunlar zamanla palazlanmış, köyü baraca bağlamışlardı. Veresiye gaz, tuz, fasulye vermek yoluyla her biri köyün bir kısmını halkını kendine kul etmişti. Tarla da işleyenler, borç yüzünden bakkal adına çalışır olmuşlardı. Hiç bir Bademli kendi adına iş tutanıyor du. Ya Alican'ın tayfasındakılar ya Deli Hüseyin'in, ya Kıpır Mehmedin tayfasından. Çiftliklerde, köylerde toprak işçisine ihtiyacı olanlar olanlar bakkal ağalara baş vuruyorlardı.

— Bana otuz işçi lazım, Kıpır Memet, dediler mi Kıpır Memet hemen tayfasından olanlara haber salıyordu.

— Ahmet, Hasan, Hüseyin, çıkmazı hazırlayın, yarın illân çiftlikte

«Bizim köyün ne olduğunu.. Bilginler, artistler değil samimi hareket eden ve onun içinde ter döken kahramanlar anlatacaktır.»

«Türk köyü şayet, bazı aydınların dediği gibi kötürünse bunların nasıl yapılacağını öğreten kahramanlardan mahrum kaldığı için kötürümdür. Köy, her sahada çalışacak kuvvette kahramana muhtaç. O, bu kahramanları içinden yetiştirmek zorundadır.»

«Bütün felâketlere katlanarak, ıstırapı zehir gibi yutarak çalışan ve başlarının üstünde şerefle örtülü birer tac taşıyan bu kahramanlar Bir gün köyü dile getirecekler ve cemiyelerini bulacaklardır.»

Canlandırılacak Köy — 1939 İsmail Hakkı TONGUÇ

çalışmaya gideceksiniz, diyordu.

— Gündeliği ne?
— Kaç gün çalışacağız? Diye sormak ne mümkün? Hele:

— Gitmem, demek kimin haddine? Bakkal o saat veresiye keser. Çoluk çocuk aç kalırlar. Artık köyü bırakıp gitmekten başka çare yoktur.

1930 larda köyün hali böyle yürekler acıydı. Hiç kimse kendi başına bütün dikemiyor, borçtan göz açamıyor, bakkalla baş edemiyordu.

Bir öğretmen

Bademler köyünde açılan okula 1930 da Mustafa Anarat adında üç-

küçük bir öğretmen verildi. Mustafa Anarat Atatürk'ün devrinin ordusu üyelerinden. Toprak ağasının, derebeylik nizamının yıldığı; gericiliğin, cehaletin, sömürücülüğün can düşmanı hallediği, karalamaya yetmediği uyarıcı, yetiştirici, nurlandırıcı erlerden biri. Köy Enstitülerini kuranların amaç edindiklerini kendiliğinden sezmiş bir eğitici olarak, Bademler köyüne dört elle sarıldı. Okul çağındaki çocuklardan hiç birinin okul dışında kalmasına izin vermiyordu. Çocuklarını işine ortak, hayvanlarına çoban edenler, iyilikten anlamayanlara kanun deyen, ceza deyen Mustafa Anaratın karşısına çıkmadıklarından gece karanlığından faydalanmak, soğuk atarak onu yıldırma köyden kaçmak yolu tuttular. Ama Mustafa Anarat yalacak, olur olmaz kişilerden değildi. Dayandı, Çekilme uzun sürmedi. Okumamın gerekliliği köylüye kabul ettirdi.

Mustafa Anarat 1932 de 372 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla Tarım Kredi kooperatifleri kurulması kabul edilip müstahsile kredi verilmeğe başlanmasın fırsat bildi. Köylüyü bakkalların elinden kurtarmak için onlara Tarım Kredi Kooperatifi kurmalarını öğütledi.

Onun uyarıcılığı ile kısa zamanda Kooperatif kuruldu, gelişti, üye sayısı hızla arttı.

O yıllarda köyde ilerilik, uygarlık olarak ne yapılmışsa onun verdiği ilk hızla yapılmıştır. Çiftliklerde kırk yaşında olup, Bademler köyünü idare edenler, kooperatifçiler, oyuncular hep onun yetiştirdiği kişilerdi.

Uzun bir süre Bademler köyünde kaldıktan sonra üçkücü öğretmen başka bir yere atandı. Lâkin onun yaptığı atış, bazı bazı ters çabalarla söndürülmeğe çalışıldıysa da sönmeydi, daha çok harlandı. 1950 de Bademler Köyü Tiyatrosu «Paydos» piyesini çevre ilçe ve köylerinde başarıyla temsil ettiği sırada, kadri bilir gençler üçkücü eski öğretmenlerini Urla'daki temsile çağırmışlar. Kendi yetiştirdiği, şimdi birer delikanlı olan öğrencilerin oyundaki başarısını kendisini o kerte heyecandırmıştır ki sevindikten hüngür hüngür ağlayarak sahneye koşmuş, eski öğrencilerini kucaklamış:

— Dayak yedik ama, bu başarı hepsini unutturdu. Şükür, emeklerimin boşuna gitmemiş. Gayri babalarınıza bağışladım, demis.

Kooperatifler çağı

Bademler Tarım Kredi Kooperatifi yavaş yavaş köylüyü bakkal ağalardan elinden kurtardı. 1940 dolaylarında hemen hemen tayfalarda çalışan köylü kalmadı. Borcu az faizle kooperatiften alabildiklerinden, köylüler veresiye kestiler. Bakkaldan peşin alış veriş eder oldular.

Bademliler tütünde çalışma çalışa tongacılık sanatında da ileri gitmişlerdi. Bölgede bütün baskı işlerini en iyi yapanlar, en iyi bütün işleyenler onlardı. Seferihisar ilçe ve köylerinde otuz kırk Bademli tongacı çalışıyordu. Ekim, Kasım gibi işlerin tavsadığı aylarda tongacılıktan iyi para kazanıyorlardı. Kendi köyle riyle birlikte çevrede 300 bin kilo tütün basıyorlardı. Bu sayede köye yıl-

(Devamı var)

Bademler İlkokulu'nda bir ders

HANGİSİ ÖNDE GELMELİ?...

Tahir ÖZTÜRK

Belki yarın, belki yarından da yakın...

Çok sabır ettik ama işte o da geldi çattı. Hak hak diye çığneyi çığneyi, ne kendimizde, ne de parlamentoyülerinde huzur bıraktık. Tecrübe ede ede de bir şeyler öğrenmiş olduk.

Sıra sıra derken o da gelip çattı. İnşallah bu günlerde huzura zarar verecek bir şey çıkmaz da, bizim de kanunlar çıkar kurtulur.

Plân, pilâv da karıştı işin içine amma, hangisinin önde hangisinin arkasında geldiği kestirilemedi. Birbirine karışınca da karıştırmaca oynandı, söylenecek, çelme takılacak oyunculuk için plân'ın başharfi ile bağdaştığı için pilâv'ın öne çıktığı, keşfin çok önemli olduğu dünyaca da kabul ve keşfediciler tebriğe şayan görülmüştü de değil.

Sözümüze gelecektik; büyük meselelerin yanında bizim doğacaklarımızı kim düşünür demeyin, yarından yakın oldu amma güç olmadı. Beklemede, sabırdaki keramet varmış. Günlü değildi, eşikten uzamp selâmını yolladı.

Biz köyde dinî bayram günleri namazı takip eden bayramlaşmalarda büyüklüğün elini öperken onlar da «Allah tekrarıma kavuştursun, çok bayramlar gör» diye bizlere hayır dua okurlardı. Şimdi o hatırıma geldi. Tekrarını yapmıyoruz, yeni başlayacağız amma, korkuyorum bize verilecek hakların hazırlandığı gibi kabulünü tasdik ederlerse «tekrarıma kavuşmuş çok bayramlar görmüş» olacağız.

TEŞKİLATLANMA HÜRRIYETİ

OLMADAN ...

Devlet kurulmadan yasalar konmayacağı gibi, teşkilatlanma hürriyeti olmadan kolektif akit ve grev olabilir mi bilmiyorum. Bana kabırca, evvelâ teşkilât hürriyeti olacak, arkasından o teşkilâtı yaratanların düzeni...

Denecek ki; hürriyet hürriyettir. Kolektif akit ve grev-hürriyeti bir-

defa verilsin de, sendikalar muhtariyeti önemli değil. Hayır bence, evvelâ sendikalaşma hürriyeti, muhtariyeti... ve müdahaleden uzak olmadıkça ötekileri hangi dayanağa yaslayacağız. Yeni hazırlanmış olan sendikalar kanununu tümü ile kabul etsek dahi en altında «Cemiyetler Kanununun filânca maddesi şu şekilde değiştirilmiştir» deniyor. Aklında kaldığına göre «Ammenin filân, fişmekâm da olsa, savcı veya mahallin mülkiye & mirliğin yazılı müsadesi olmadan sendika merkezlerine polis ve jandarma giremez» deniyor. Yazılı olursa tabii girecek. Yarın her savcı bir sendikanın grev yapmasını amme meselesi yapar da, tam hazırlık gününde sendikaya polisin veya jandarmasının girmesini ister ve evrakını torbaya soktuğu gibi sendikanın faaliyetine mâni olursa ne olacak? Savcının yapmadığını kabul edelim ama bir nahiyede kurulmuş veya bir köyde olan sendika merkez veya şubesi düğün- düğü takdirde, mahallin en yüksek idare âmiri bir emir verir de, bu yola gidilirse, nerede kaldı senin sendikan, nerede kaldı senin grev hürriyetin?

SENDİKALAR MUHTARİYETİ OLMADAN

İnsanın kafası olmaz ise gövde ne kadar kuvvetli ve hareketli olursa olsun, en cılız ve kafası olan biraz da düşünebilen insanı mağlup edebilir mi? O gövde rasgele, yere çarpa çarpa sonunda ne olur? İşte sendikalar muhtariyeti olmadan ve yeni getirilen, önde berrak berrak akarırken sonunda birden bulanıveren ve evvelki suyu da berbat eden bir kuymak gibi hazırlanmış ve çıkması muhtemel olan sendikalar kanunu ile işçi haklarının ahuması, hürriyetlerinin kullandırılması inaniyorsan, beyhude...

Benim anladığıma göre, Anayasa'mın 46. nci maddesinde «İşçiler ve işverenler daha evvel haber vermek sizin sendikalar kurabilirler» ancak memurların kuracakları sendikalar

Türkiye Yapı İşçileri Federasyonu Genel Başkanı Tahir Öztürk, sendikacılık alanında yeni bir ses getiren, memur anlayışlı sendikacılığı bir yana bırakmış sayılı sendikacılardan biri. Tahir Öztürk yapı işçilerinin hak, hürriyet ve menfaatlerini savunmak için meydana atılmış gerçek bir işçi lideri. Yorulmak ve yılmak bilmez çalışması ile işçiler arasında sevilen ve sayılan bir sendikacı olan Tahir Öztürk, aynı zamanda güçlü bir hatıptir. Sosyal Adalet'in yazı kurulunda bulunan değerli sendikacının ilk yazısı:

bir kanunla tanzim olunur» der. Burada memurların kuracakları sendikaların bir kanunla tanzim edileceği ne dair hüküm varken acaba neden işçi ve işverenlerin kuracakları sendikalar için «bir kanunla tanzim edilir» hükmünü koymamıştır? Yeni hazırlanmış olan sendikalar kanununa anayasa ruhuna aykırı hükümler vaz edilmiştir. Anayasa aykırı her hareket ve düşünce suç ve karşılığı ceza olduğuna göre, biz kendi kendimizi idare etmekten âciz kişiler olarak gös terilmekteyiz. Bir taraftan şuurlu Türk işçisi diye nutuklar yağma giderken, diğer taraftan demirbaşımıza kadar, kasadaki paramıza kadar bizi kontrola tâbi tutarlar, anlaşmaz o lan bir muamama.

Bir sendika lideri grevi yaparken muvaffak olamıyacaksa grevden madur olacak işçi o lidere gereğini yap maktâ âciz olmasa gerektir. Çünkü, Şuurlu olduğuna dair herkes çıkıp karşısında nutuk çekiyor. Bir de dön geriye ondan şüphe et. Oldu mu şimdi ya!..

Eski Sendikalar Kanununun yeni varda? Hiç olmazsa eki vardı, kökü vardı. Tekrarına ne lüzüm vardı sanki. Bu memlekette sendikalar kanunlara karşı hareketler yapırlarsa, Türk ulusunu temsil eden Türk hakimiyet yok muydü-sanki de, araya idare âmirini, vekâlet araştırmalarını, zorunluklarını sokuyoruz.

Ben belki çok kötümserim. Amma katıyen öyle olmadığımıza inanm. Kanunların iyi niyetle tatbik edileceğine emin olsak dahi geçmişte unuta bilirdik miyiz? Kanunda açıklık olmasın herkes niye ister. Herkes ister ki; lâstikli olup da istenildiği tarafa çekilerek tatbik edilmesin. Bir de gel-

sen, baş kurulmadan gövdenin idare edilmesindeki noksanlıkları ortaya at. Olur mu böyle?

Ben onun için bu yazıda sırf sendikalar muhtariyeti üzerinde durdum. Çünkü o silâh ve selâhiyetle ötekilerini tatbik edeceğiz.

Ben dilerim ki Allahdan, milletin vekilleri olanlar, millet adına, işçi adına en düzensiz bir sendikalar kanununu savunsun ve çıkarsınlar. Hiç bir şekilde Kavel olayım, hiç kimse bir Kavel olayı yapıp ta işler gümbürtüye gitmez.

AÇLIĞIMIZ VE YAPILAN HAKSIZLIKLARA...

Bana işçi arkadaşlarım sorar: «Başkan bu sene işler nasıl olacak, yine geçmiş yıllar gibi işsizlik ve perişanlık çekecek miyiz?» Ben de: «Yok mecliste kanunlar var» eğer bir çıkarsa işler yolunda gidecektir» diye cevaplandırdığım da «Yahu başkan kanunlar karın doyuruyor mu? Bugüne kadar çıktı, çıkacak, çıkıyor» dedi. Dendi de ne oldu? Bizim esas deride rinizle, açlığımız ve yapılan haksızlıklara ne derece eğilindiğini bilmiyor musunuz?» derler. Ben de: «Tamam işte arkadaşlarım, deyip duranların sonunu da gözlüyoruz, eğer hakikaten bizim için, memleketimizin faydası, işçinin iyi günler görmesi için esaslı kanunları çıkarırlarsa, insanın ki bundan sonra bizimle yakından ilgilenenlerdir, demektir. Korkma ondan sonra, plân da tatbik edilir, arkadaşan pilâv da gelir, sen de kişiliğine sahip olursun» derim.

Şu sözlerim kötü mü yemi? Burada bir haksızlığın varsa Allahın, seven bana hücum etsin!..

YABANCI BİR SENDİKACI GÖZÜYLE...

Uluslararası Yapı - İş Federasyonu Başkanı Arne Hagen geçen hafta Atina'dan Ankara'ya geldi. Yapı - İş Federasyonu yöneticileriyle görüşti. Arne Hagen Norveçli, çocukluğundanberi Norveç İşçi Partisinde çalışmış, önce çocuklar kolunda, sonunda da Parti Yönetim Kurulunda görev almış. Norveç Yapı - İşçileri Sendikası Oslo Merkez Şubesi Başkanı. sonra İkinci Dünya Savaşında Yapı - İş sendikasının çıkardığı gizli gazetesinin Yazı İşleri Müdürü... Yakalanıyor, Nazi toplama kampında kalıyor bir süre. Kamptan dönüşte yine kolları sıvıyor, gazetesinin başına geçiyor. Sendikanın Eğitim Müdürlüğü, başkan yardımcılığı yapıyor. Norveç İşçi Sendikaları Konfederasyonu sekretar yasına üye seçiliyor, aynı zamanda İşçi Partisinin konsey üyesi. Arne Hagen 1951 den bu yana da Uluslararası Yapı İşçileri Federasyonu Genel Sekreteri. Bu yazı sendikacıyla Türkiye üzerine konuştuğumuz biraz,

Önce Thalmeyer ve Morrison olaylarının dünyadaki yankılarını anlattı.

— Thalmeyer olayına çok üzüldük, Çalışmasında hiç bir kusur yok. Şunu unutmayın, Thalmeyer zorla yol lanmadı buraya. Türk sendikacılarımızın isteği üzerine geldi. Sendikaların zayıf olduğu yerlerde böyle direnme lere alıştık. Memleketiniz için bütün ümit yeni çıkacak sendikalar kanununun sendikaların tam bir hürriyet içinde kurulmasına imkân vermesi. Sendika hürriyeti olmadan memleket gelişmez. İşçiler ancak hürriyet içinde çalışır. Demokrasiye her yerden çok sendikalarda ihtiyaç var. Temel sendikalar.

Şurasını da belirtmek isterim. İşçi Partisinin güçlü olduğu memleketlerde sendikalar da güçlü oluyor. Türkiye'de bir işçi basını olmasında da çok önemli. Hür basının işçi hareketlerinde çok önemli var. Halk oyu iş-

çilerden yana çevrilirse çok iyi sonuçlar alınır. Biz Türkiye'de Thalmeyer ve Morrison olaylarında basının çok olumlu davrandığını gördük. Bu yayımların etkisi iyi oldu. İşçi hareketlerine geniş yer veren ÖNCÜ gazetesi'nin kapanması çok üzücü.

— Türkiye'de Yapı - İşçileri nin işçi hareketlerinde bir öncülüğü oldu. Geçen yıl işsiz kalan yapı - işçilerinin Meclise yürümesi, Ereğli'de işçileriyle anlaşma imzalamayan Morrison şirketini protesto amacıyla yapılan miting işçi hareketinin gelişmesini etkileyen olaylar olarak geçti tarihimize.

— Doğru, yurdum her tarafındaki fakir yapı - işçilerin kendi paralarıyla Ereğliye gitmesi, toplanması rasgele bir olay değil. Böyle bir miting dahi teşkilât kurulan bile düzenleniyor. Yalnız öncülükte bir gelişme yapmak güç. Yapı işçilerinin özelliği şu benzer: Fabrika işçileri gibi bir

veye bağlı değiller. Yapı işçileri çok gezer. Sefaleti daha iyi görür, işçilerin aertle rini daha iyi gözlerler. Aradaki farkı daha iyi ölçerler. Devrimden bu yana Yapı - İşin aldığı yolla girer duyuyoruz...

Yapı işçileri şehirte köy arasında da bir köprü kurar çok zaman. Bunun için işçinin eğitimi, uyarılması da çok önemli bir mesele. Biz Federasyon olarak bu köprüyü geri memleketlerle ileri memleketler arasında kurmak istiyor. Yapı - İş'e ekonomik durumumuz göre yardım ediyoruz. Thalmeyer olayı üzerinde hükümetinizden hiç bir sorunuza cevap almadık. Ama Yapı - İş'e yardıma de vam ediyoruz. Hükümetin ve başka kişilerin verdiği yanlış bir kararın cezasını niçin işçiler çeksin. Burada önemli bir nokta daha var. Hükümet bu konularda bazı kaynaklardan bilgi almak zorunda. Acaba bu kaynaklar ne dereceye kadar doğru bilgi veriyor? Bu çok önemli bir mesele.

ANAYASAMIZ TOPRAK AĞALIĞINA KARŞIDIR

Erdoğan BAŞAR

Anayasa toprak mülkiyetini mülkiyete ait genel kural içinde fakat değişik esaslar ve ölçülerle ele alıyor. Bu farklar toprağın sınırlı -artmayan ve genişlemeye- bir istihlal unsuru olmasından, federal kalıntılarını ve ağaların elinde ekonomik, sosyal ve politik bir baskı ve nüfuz kaynağı teşkil etmesinden ve nihayet bugüne kadar adil bir dağıtım görmediği bulunmasından ileri gelmektedir.

Toplumumuzun bu gerçeklerine eksen Anayasa bir çözüm yolu bulmağa çalışmış ve yeni ve değişik bir toprak nizamının temel ilkelerini getirmiştir.

Anayasanın herkesin mülkiyet hakkı sahibi olduğunu kabul eden 36. ncı maddesi, bu hakkın ancak kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlanabileceğini belirtmiştir. Bu madde herkesin mülk sahibi olmasını değil, fakat mülk sahibi olanların bu haklarının tanınmasını sağlamaktadır.

Aynı Anayasanın 37. ncı maddesi ise toprak mülkiyeti hakkını bizzat sınırlandırmış, bu işi bir özel kanuna bırakmamıştır. Bu sınırlandırma madde ile ilk fıkrasında kendini göstermektedir: «Devlet toprağın verimli olarak işletilmesini gerçekleştirmek ve topraksız olan veya toprağı bulunmayan çiftçiye toprak sağlamak amacıyla gereken tedbirleri alır.» Devlete yüklenen ve ihtiyar olmayan, mutlak bir emir niteliğini taşıyan bu tedbir alma ödevi, toprak mülkiyetine, daha doğrusu büyük toprak mülkiyetine Anayasa ile konmuş kısıtlardır.

DEVLETİN GÖREVI

Toprak mülkiyeti konusunda Devletin almakla mükellef tutulduğu tedbirler şu iki amaçla alınacaktır:

1. Toprağın verimli olarak işletilmesini sağlamak;

2. Topraksız olan veya yeter toprağı bulunmayan çiftçiye toprak sağlamak;

Toprak mülkiyeti hakkı devletin bu iki amaçla tedbir almak vazifesiyle birlikte vardır. Bu vazife ve bu vazifelerin yerine getirilmesi mecburiyetinden doğan kayıtlar dışında toprak mülkiyeti düzenlenmez. Mülkiyetin konusunu teşkil eden diğer istihlal alanlarında sınırlandırmaları kanuna bırakılan Anayasa bu meseleye bizzat el koymak, kayıtlamaları bizzat yapmakla toprak mülkiyeti meselesine verdiği özel önemini belirtmiştir.

Mülk sahibi olanların mülkiyet hakkını Anayasa teminat altına alan 36. ncı maddeye mukabil 37. ncı maddede bu suretle «bütün çiftçilerin yeterli kadar toprak sahibi olmak» hakkını koymuş bulunmaktadır.

Başka bir deyişle, toprak mülkiyeti hakkını tanıyan Anayasa bu hakkı bütün çiftçilerin yeterli kadar toprak sahibi olmak hakkı ve Devletin bunu sağlamak amacıyla tedbirler almak vazifesiyle sınırlandırmıştır.

ANAYASAYA AYKIRI MÜLKİYET

Demek ki, yurdumuzda topraksız ve toprağı yeter olmayan çiftçi bulunduğu elinde fazla toprak bulunanların bu mülkiyeti Anayasaya aykırıdır; surf bu bakımdan dahi, gayri meşrudur. Anayasa hükmü yerine getirilmedikçe büyük toprak sahipleri, topraksız ve yeterli kadar toprağı olmayan çiftçilerin mülkiyet haklarını «galebi» durumunda kalacaklardır.

Anayasanın aynı 37. ncı maddesinin ikinci fıkrasında «Kanun bu amaçla, değişik tarım bölgelerine ve

çesitlerine göre toprağın genişliğini gösterebilir» demekle, bu suretle en fazla toprak genişliğini tayin etme işi bir zorunluluk olmaktan çıkmış görünmektedir. Buna dayanarak Anayasanın toprak genişliğini tayin etmediği, bu işi özel kanuna bıraktığı, şu halde büyük toprak mülkiyetinin Anayasaya aykırı olmadığı ileri sürülebilir. Bu düşünceyi ele almadan önce memleketteki tarım arazisinin genişliği ve topraktan geçiren alle sayısını gözden geçirelimdir.

GERÇEKLER AÇISINDA

Yurdumuzda ekilebilir toprak 250 milyon dönümdür. Çiftçi alle si sayısı ise 2 milyon 341 bindir. Bir an için bütün ekilebilir toprağı bütün çiftçilere eşit olarak paylaştığımızı farzedelim. Çiftçi alle si başına 98,4 dönüm düşecektir. Bu bir faraziye, bir teçrüttür. Fakat bu tarz düşünüşü devam ettirir ve bu ortalamamın sağlıklıcağı ortalama geliri araştırırsak, toprağın değerlendirilmeden devambir şekilde işletildiğini de kabul etmek şartıyla adam başına ortalama 1250 lira civarında bir yıllık gelir sağ-

lanacağını kabul edebiliriz. Gerçek ise, çiftçi alle si sayısını % 30'u 18 dönüm, % 32'si 35 dönüm, % 14'ü 82 dönüm toprağı malik bulunmaktadır. Yani çiftçi alle si sayısının % 75'inin malik olduğu ortalama toprak genişliği 39 dönüm tutmaktadır. Gene toprağın değerlendirilmeden işletildiğini ve ayul verimli verdiğini kabul edersek adam başına yıllık gelir rakamı 450-500 lira arasına iner. Bu rakamların sağlıklıcağı uygun, vatandaş ve insan haysiyetine yarayan bir yaşama temin edemeyeceği ise besbellidir.

BİR ÇELİŞME Mİ?

Bu faraziyede teçrit ve ortalamaların, ortaya çıkardığı maddi bir gerçek vardır: Ekilebilir toprağın genişliği ve tarım alanında yaşamağa mecbur olan nüfus, 98,4 dönümden fazla toprak genişliğini mümkün kılmayacak ölçüdedir. Yani ekilebilir toprağın sınırlılığı ve tarımsal nüfus sayısı karşısında Devlet, çiftçiye toprak sağlamak vazifesini yerine getirebilmek için toprak mülkiyetinin en fazla genişliğini göstermek ve bu ölçüyü de hayli

dar tutmak zorundadır.

Denilmektedir ki, Devletin gene 37. ncı madde gereğince almağa mecbur olduğu tedbirlerin amaçları biri de toprağın verimli olarak işletilmesini sağlamaktır. Toprağın küçük parçalara bölünmesi ise çağdaş tarım tekniğinden faydalanılmasını ve rasyonel işletmelerin kurulmasını öngörür. Verimi artırma amacı ile tedbirler alma ödevi de Devlete Anayasa ile yükletildiğine göre, bu ödev ile topraksız ve toprağı yeter ölçüde olmayan çiftçiye topraklandırma ödevi çelişme halindedir.

Ekonomik bakımdan doğru olan bu itirazı ortadan kaldıracak hukuki esas Anayasada mevcuttur.

DEVLETİN İKİNCİ GÖREVI

Küçük toprak işletmelerinin çağdaş tarım tekniğinden yoksun kalacakları ve rasyonel bir işletmenin uygulanmasını imkân sağlamayacakları doğru olmakla beraber, büyük tarım işletmelerinin muhakkak bir tek kişinin, bir tek ailenin veya ticari gayeli bir ortaklığın elinde olmasını gerektiren bir ekonomik zorunluluk yoktur. Aynı ayrı küçük toprak sahiplerinin bir araya gelmesi ile kurulacak ve bölgenin özelliklerine göre büyüklükleri değişebilecek Ziraat İstihsal Kooperatifleri, ekonomik icapları karşılamak bakımından, büyük toprak sahiplerinin tarım işletmelerinden daha üstün olacaktır. Ağaların elindeki büyük toprakların işletmesi ağa soyundan gelmekten ve vatandaşın insafsızca sömürmekten çekmemekten başka meziyeti olmayan, çağdaş niteliklerden yoksun bir takım unsurların elindedir. Ziraat İstihsal Kooperatifleri ise Devletin teknik ve idari rehberliğinden, mali desteklemesinden ve yardımından ve diğer kolaylıklarından faydalanabileceklerdir. Zira, Anayasanın 51. inci maddesi gereğince, «Devlet, kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirler alır.» Devletin bu ödevinin konusu genel olarak kooperatiflerdir. Gelişmesi için tedbirler alınacak kooperatifçiliğin kapsamına istihlal kooperatifleri de girer, tarım kooperatifleri de.

ANAYASANIN YENİLİĞİ

Anayasanın yenilik teşkil eden bu hükümleri, başlangıç kısmında belirtilen sosyal adalet ilkesi ve 41. inci maddesinde «İktisadi ve sosyal hayat, adalete, tam çalışma esasına ve herkes için insanlık haysiyetine yarayan bir yaşayış seviyesi sağlanması amacıyla düzenlenir.» hükmü ile birlikte düşünülmelidir. Bu takdirde Anayasanın getirdiği yeni toprak düzeninin temel ilkeleri tesbit olunmuş sayılabilir.

Gerçekten, bu açıklanan ve birbirini tamamlayan hükümlere göre:

1. Anayasa uyarınca, hangi çesit olursa olsun, «Devletin dışında» büyük toprak mülkiyetine yer vermemektedir.

2. Topraksız ve yeter toprağı bulunmayan çiftçinin yeterli kadar toprağı kavuşturulmasını, büyük toprak sahiplerinin mevcut mülkiyet hakkını korumasından daha önemli saymaktadır.

3. Topraksız ve yeter toprağı bulunmayan çiftçi alle si toprağı kavuşturulmadıkça, Anayasa nizamı gerçekleştirilemeyecektir.

Not: Bu yazıda sık sık geçen «büyük toprak» deyimini 1945 tarihli Kanundaki anlamda deşildir.

İKİ ALİ Talip APAYDIN

Çalıştığım köy bir emirle kaza olmuştu. Bana da Muallim Memurusun dediler. İşime yeni bir iş daha eklendi; gazetelere imtihanla memur, hademe filân alıyorduk Ali'nin birisini o zaman tanıdım. Dağ köylerinden birisinden imişti. Ufak tefek, ama çakı gibi bir çocuktuk. Askerliğini yeni bitirmişti. Bir hazıroluğu, bir dönüşü vardı. İçinde makine mi kurmuştu diye düşündürüyordu adamı. Hademe olmak istiyordu. Bundan işisini bulamazdık. Okuma yazmayı kendi kendine öğrenmişti. Askerlikte tarih coğrafya, yurtbilgisi ne duyduysa öğrenmişti. Eline kitapları yer, bir hafta sonra beşinci sınıf imtihanlarına da girebilirdi. Oyle atışlara hazır bir görünüşü vardı.

İmtihan kurulundaki öbür Ali kimildandı;

— Bunu bizim dairesye verin, dedi.

İl merkezinden buraya yollanmışlardı. Memurdu, İriyarı, ablak yüslü, uykulu bir adamdı. Akşam oldu mu içecek bir yer arıyordu. İçince de «rahmetli peder bey..» diye anlatmaya başlardı. Babası nüfus müdürüymüş. Bunu da okutmak, adam etmek için çok çalışmış ama, orayı bitirmiş mi bitirmemiş mi, oralarda kalmış işte. Gene de memur olmuş ha!

Sabah dokuzda kalkar, kös kös dairesye gelir. Masaya oturunca ilk işi kahve içmelerdir. Sigarasını ağzına taker, ağır ağır, içine çeke çeke içer. Ablak yüzünde bir rahatlık, bir kendini koyuvermişlik, bakarken bakarken sizin de uykunuz gelir. Herbir yerinden tenbellik akar. Dairesye işi düşen olursa, evraka alır eline, düşünür düşünür, alınır kaşır, ne edeceğini kestirmez. — Hele sen bugün git yarın gel bakalım, der. Şimdi olmasın.

Hiç bir iş zamanında bitmez.

Biz Hademe Ali'yi bu memur Ali'nin yanına verdik. İlk günlerde iyi gitti. Dairesinin işi hemen yola giriverdi. Gel git süpür temizle işleri Hademe Ali'ye yeter mi, evrak kaydet, dosyayı alıver, günün numarasını bul, derken yavaş yavaş büronun işini ele aldı. Paydos zamanlarında daktilo makinesi kullanmayı öğrendi. Çok geymedi Hademe Ali Memur Ali'nin bütün işini kavradı. O olsa da olmasa da büro yürüyordu artık. Memur Ali tam rahata kavuşmuştu. Masanın başına oturup kahve içmekten, akşam beklemekten başka işi yoktu. Hele kaymakam olmadığı günler evden bile çıkmazdı. Öbür daireslere gezmeğe gider, akşama kadar görevsizlik eder, zaman öldürürdü.

Ne zaman ki kazaya işine titiz bir kaymakam geldi, Memur Ali'nin düzeni bozuldu. Filanca iş ne oldu diye sorunca Memur Ali cevap veremiyor, hademe Ali cevap veriyordu. Bu bir, iki... Kaymakam «bana bakın, isterseniz işlerinizi deşiftirelim, bundan sonra memur Ali Bey hademe Ali Efendinin, işini yapsın, Hademe Ali Efendi de Memur Ali Beyin işine baksın, var mıdır?» deyince suyun dibi göründü.

Bu konu yıllardır düşündürür durur beni.

Türkiye'de kimler nasıl okuyor, nasıl mesaların başını tutuyor, kimler neden okuyamıyor, neden hademe kalıyor, çiftçi oluyor, çoban oluyor, işçi ve ırgat olarak çığırı beş para etmezle rin kapisına kul köle oluyor.. Her şey gözlerimizin önünde işte.

Sosyal adalet, eğitimde de sosyal adalet! O zaman niceleleri, niceleleri asıl yerlerini bulacak. Filler püre olacak, püreler deve olacak!

AMERİKA-SÖVYET MÜNAŞEBETLERİ

Ali İhsan BARLAS

Amerika Birleşik Devletleri ile Sovyetler Birliği arasındaki münasebetlerde, kim ne derse desin, bir gevşeme vardır ve bu gevşeme, gene kim ne derse desin, iyi bir belirtidir, açıkçası hayra alamettir. Resmen bildirildiğine göre, Amerika Birleşik Devletleri ile Sovyetler Birliği, meteoroloji sahasında, peyk programı konusunda anlaşmaya varmışlardır.

İki taraf, geçen Haziran ayında Cenevre'de «Uzayda İşbirliği» yapılması konusunda bir esas anlaşmaya varmışlar ve teferuatla ilgili meseleleri görüşmek üzere Roma'da ortak toplantılar yapmayı kararlaştırmışlardır. Bu toplantılar yapılmış ve müsbet sonuçlara varmış, iki taraf uzay araştırması konusunda meteorolojik bilgileri ortaklaşa kullanmağa karar vermişlerdir.

Bu görüşmelerde Amerikan Heyetine başkanlık eden Jugh-Dryden, tertip ettiği basın toplantısında, Jodrell Bank Rasathanesi'nin Sovyetler Birliği ve Birleşik Amerika tarafından müştereken sunulmuş peykerin gönderme ceği bilgileri zaptetmek üzere kullanılacağını söylemiştir. Roma görüşmelerinde, Sovyet heyetine başkanlık etmiş olan Sovyet İlimler Akademisi üyesi Anatoli Blagonravof da, Jodrell Bank istasyonu'nu müştereken kullanmak üzere «Özel bir anlaşma» yapıldığını açıklamıştır.

Bu haberler karşısında, üzerinde durulacak nokta şudur:

Amerika ile Sovyetler Birliği «asla anlaşmaz» değildir. Anlaşılacakları noktalar da vardır. Bunlar, bugün belki, uzay kadar uzak konulara taallük ediyor, fakat yarın arza da şamil olabilir.

İşte bir haber: Amerikan resmi çevrelerinden bildirildiğine göre geçen hafta sah gününden itibaren Birleşik Amerika ile Sovyetler Birliği arasında Washington'da Berlin için yeni görüşmeler başlayacaktır. Görüşmelerde, Birleşik Amerika'yı Dışişleri Bakanı Dean Rusk, Sovyetler Birliğini Washington Büyükelçisi Anatoli Dobrinin temsil edeceklerdir. Amerikan resmi şahsiyetleri, Berlin konusundaki yapılan son Sovyet açıklamalarına dayanarak Berlin meselesinde Sovyetlerin tutumunda bir değişiklik olduğuna ihtimal vermediklerini, yeni müzakerelerin bir ilerleme sağlama yacağını kaydetmektedirler. Bir müzakerenin başlamasından önce ortaya atılan bu karamsarlığı yersiz bulduğumuzu saklamayacağız. Sovyetler Birliği bir «anlaşma» arzusu etmeseydi, böyle bir müzakereye girişmezdi. Bugün, yarın, er veya geç, Washington ile Moskova anlaşacaklardır. Yahut dünya ve insanların binlerce yılda elde ettikleri medeniyet mahvolacaktır. Buna kimse razı olmaz.

Şimdi önemli bir haber kaydedelim: Londra'da İngiliz İşçi Partisi Merkezi'nden resmen bildirildiğine göre, partinin yeni lideri Mr. Harold Wilson, Haziran ayı başında Sovyetler Birliği'ne on gün sürecek resmî bir ziyaret yapacak ve Sovyetler Birliği Başbakanı Bay Nikita Sergiyevič Hruşçov tarafından kabul edilecektir. Bu ziyaret, Mr. Harold Wilson'un Birleşik Amerika'ya yapacağı ziyaretten takriben iki ay sonra vuku bulacaktır.

Hatıra pek âlâ gelebilir ki, İngiltere muhalefet liderinin Washington'da Başkan Kennedy ve Moskova'da Başbakan Hruşçov ile yapacağı görüşmeler, Sovyet - Amerikan münasebetleriyle ilgili olsun ve Doğu - Batı

münasebetlerinde tesirleri bulunsun.

Amerika - Sovyet münasebetleri bahsinde en önemli haber, yarı resmî bir Fransız askeri dergisinin «Türkiye, İtalya ve İngiltere'deki jübiter füzelerinin geri alınması sonucu» olduğuna dair verdiği haberdir. Küba buhranında Sovyetler Birliği, Küba'daki üslerin sökülmesi hakkındaki Amerikan talebini kabul ettiği zaman müşahitler bunun bir taviz olduğuna kani diler. Bu üslerin kaldırılacağı hakkındaki Amerikan resmî tebliği bu kanaatleri doğrulamıştı.

Amerikan - Sovyet münasebetleri zorlamalar ve zorlaşmalarla değil, anlaşmalarla düzenlenebilir. Sovyetler Birliği'nin «hayati önem» verdiği böyle bir konuda anlaşma olmuşsa Başkan Kennedy ve Başbakan Hruşçov insanlığın takdir ve tebrikine hak kazanmışlar demek çok doğru olur.

FRANSA

Grevler birinci ayı tamamladı

De Gaulle maden işçilerine karşı bir «Kuvvet gösterisi» yapma yolunu seçti.

Mart'ın birinci günü başlayan madencilik grevi birinci ayını tamamladı. Sendikaların iyi niyetlerine ve bir uzlaşma yolu bulmak için gösterdikleri gayretlere rağmen; patronların devlete güvenen sorumsuz tutumu ve De Gaulle'in düşman karşısında bir general tavrını takinması grevin devamına sebep olmuştur.

Fransız işçisinin genel seviyesine kavuşmak için ücretlerinin yüzde 11 artmasını, 48 saatlik iş haftasının uygulanmasını ve yılda dört hafta ücretli tatilin yapılmasını isteyen madenciler; görüşme masalarında büyük bir anlayış göstererek istedikleri zammın yüzde sekize kadar düşürmüşlerdi. Bu anlayışa bir karşı anlayışla cevap vermek yerinde De Gaulle, madencilere el koyma kanununu çekinmeden imzalamıştı. Yalnız grevçileri değil bütün Fransız işçisini kızdıran bu hareket durumu büsbütün çökmeğe atmıştı. De Gaulle'in bu hatası ile Fransız kamu oyununa bütünüyle kendi taraflarına kazanan madenciler, madencilere işgale gelen jandarmalara karşı koymak kararı ile kuyuların başından ayrılmamıştı. Madencilerin «grev hakkını koruma grevi» şeklinde döktülen hareketi bütün Fransya yayılmış ve sempatî grevleri birbirini izlemişti.

Madencilerin kararlı görünmelerine rağmen bütün madenlerde işler bir denli durdurulmuş, birleştikleri halde, sendika kasalarını gün geçtikçe güç duruma sokmağa başlamıştı. De Gaulle'in ve patronların ellerini uçuş turarak beklemedikleri «parasızlıktan

Grevci madencilerin eşleri ve çocukları gösteri mitinginde

pas etme» gününü geciktirmek ve hatâ imkânsız hale sokmak için Fransanın bütün sendikaları, demokratik kuvvetleri harekete geçti. Her tarafta kurulan «madencilere dayanışma komiteleri» ev ev doluşarak grevçilere yardım toplamağa başladı. Bunun yanı sıra maden bölgesinin yakınlardaki şehirlere inen madenciler ellerinde kurabalar para toplama kampanyasına bizzat katılmışlardır.

Fransız gazeteleri, başında madenci müfettişi elinde kumbara kapı kapı doluşan küçük çocuk resimleriyle dola. Bunlar grevci babalarının hak savaşına, insanca yaşama savaşına e yaşta katılan madencilerin çocukları, kardeşleri... İhtilaller ülkesi Fransa, madencileri ile bütün dünyaya hak savaşının nasıl yapıldığı nasıl yapılacağı dersini veriyor.

De Gaulle, XVI. Louis anlayışsızlığı içinde, Madencilerin konuşmağa değer buldukları yüzde 6,5 zammı da geri çekip yüzde 5,7 ye indirmek sevdaında. De Gaulle açıkça madencilere daha da güç duruma düşmesini bekliyor. Patronlar ise yıllarca madencilere sırtından çıkardıkları fazla karları dolan kasalarını sendikaların gittikçe dibi görünmeğe başlayan kasaları ile tokuşturup zafere emni görünmüyorlar. Ve yalnız Fransa değil bütün dünya bu hak savaşının sonunu merakla bekliyor.

GÜNEY KORE

Cunta iktidar süresini uzatmak isteyince

Cuntanın iktidarını dört yıl daha uzatmak istemesi Güney Kore halkını ve dostları memnun etmedi.

Rakiplerini temizledikten sonra Güney Kore'nin kuvvetli adamı haline gelen General Park, sık sık vadettiği halde bir Anayasa hazırlayıp iktidarı halkın seçtiği yöneticilere bırakmak yolunu bulamamıştı. Bu işle için çıkarmadığı iktidarını dört yıl daha uzattığını ilan etti. Ya çaresizliğinden ya da durumunu olduğundan kuvvetli görünmekten gelen bu kararlık tepkilerini göstermeğe başladı. Bu kararın ilanıdan hemen sonra, bu memleketi nüfuz bölgesi içine almış olan Amerika, harekete geçti. Ve bu kararı tasvip etmediğini a-

çıkladı. Samimiyet derecesi su götürür bu itiraz, gerçekten samimî iç kuvvetlerle aynı yönde bir tutum gösteriyordu. Bu davranış öncüllüğü «Sivil İdare Partisi» yaptı. Gerçel gösteri yüzü geçmeyen partili tarafından yapılmıştı. Fakat, polis tarafından zor kullanılarak dağıtılan bu küçük grubu on binlerce Kore'nin seyretnesi General Park'a gelecekteki tehlikeleri hatırlatması yönünden faydalı oldu. İktidara ahşınış Generalin Amerikan ve halkının İktidarı göz önünde bulundurup bulundurma yacağı yakında anlaşılacak.

İNGİLTERE

İşsizler Parlamento kapısına davandı

Westminster'in yasak bölgesi işsizler tarafından ilk defa aşıldı.

Geçen yüzyıl haklarını kopara kopara bugüne gelen İngiliz işçisinin sokak gösterilerine pek rahbet etmeyen bir tutumu vardır. Uzun aylar süren grevlerin bile sokağa dökülmeden sonuçlandırılan bir memleketinde, birden patlak veren işsizlerin yürüyüşü ve beklenmedik sonuçları bu yüzden pek çok kimseyi şaşırtmıştı. 1930 yılında yapılan «çalışık yürüyüşü» neden bu yana ilk defa olan böyle bir teşebbüs, bütün İngiltere'nin dikkatini üzerinde toplamıştı.

Yılların verdiği alışkanlıkla teorik belki İngiliz polisinin bile sonuçlarını iyi tahmin edemediği binlerce işsiz yürüyüşü Westminster'in çevresindeki bir buçuk kilometrelik yasak bölgeyi aşırlarına gelyp dayandırdı işin ciddiyeti kavranmıştı. Gösterilere kapalı tutulan ve Parlamento toplantı halindeyken hiç bir topluluk tarafından ihlâl edilmeyen bu yasak bölge polise çatışa çatışa açılmış ve binlerce işsiz demir kapılara gelyp dayanmıştı. «İş istiyoruz... Macmillan kapıya...» sesleri, muhafazakar milletvekillerini şaşkına çevirdi. İş bu kadarla kalmayıp işsizler, bu İngiliz centilmenlerinin kulaklarını tırmalayan kaba sözler sarfetmeğe başlayınca, polis alışlıktan daha sert davranmak yoluna gitti. İş çığırından çıkmış ve İngiltere gibi müreffeh memleketlerde değil de daha çok az gelişmiş memleketlerde rastlanan olaylar başlamıştı. Kızgın işsiz kitlesi, aralarından yol bulmağa çabanan otomobillere saldırmış ve yillardan beri sessiz ve sakin Westminster meydanı gürültü ve kavgaya meydanı haline almıştı.

Bu İngilterede gittikçe artan işsizliğin ilk şiddetli tepkisi oldu. İşsizlik konusunda sözüne güvenilir kimseler bu ve buna benzer tepkilerin devam edeceğini belirtiyorlar. Ve hattâ İngilterede bir iktidar değişikliğinin belki başlı unsurlarından birinin de işsizlik olacağını ısrarla söylüyorlar.

SANAT- EDEBİYAT

SOKUŞTURMA SONUCU

Istanbul tiyatroları yöneticileri arasında yaptığımız soruşturmanın en ilgi çekici yanı, yöneticilerin, Türk tiyatrosunun kalkırmasını, yerli yazarların yetişmesinde bulmak konusunda fikir birliğine varmış olmalarıdır. Bununla birlikte, tiyatrolarımızın, yerli yazarların ve yerli eserlerin ortaya çıkıp tutunmasını sağlamak konusunda gereğince çaba harcadıklarını söyleyemeyiz.

Nitekim tiyatro yöneticilerimizden biri, Türk tiyatrosunun gelişmesini «yerli yazarlara yer vermekte» aradığı hâlde, repertuarını seçerken gözönünde tuttuğu ilkenin «Bütün dünyada tutmuş, ilgi görmüş, bilhassa Amerika İngiltere, Almanya, İtalyayı takip ederek oralarda oynamış ve bizim memlekette anlaşılabilir, iş yapacak eserleri seçmek» olduğunu söyleyerek çalışmaya düşüyor.

Ayrıca, bazı yöneticilerimiz, her çeşit (klasik, öncü, müzikal, farseseri sunmak gibi, kendileri için pek yararlı olmayan) bir ilkeye bağlanmış görünüyorlar. Oysa her tiyatro, seyirciyi de içine unsur olarak alan bir bütündür. Herhangi bir tiyatronun kişiliği, seyircisi ile teşkil ettiği bütün içinde dile gelir. Bu bütün, belli bir yöne çevrilmiştir. Bu bakımdan birbirini tutmayan çeşitlenmelerin sunulması, bir tiyatro için yararlı olmaz sanıyoruz.

Soruşturmamıza cevap veren sanatçılarımızdan biri, önce, tiyatroların devlet eliyle ve yardımıyla kalkandırılması gerektiğini söyledikten sonra, «sanatın sanat için olduğunu» ve politikadan uzak durması gerektiğini belirtiyor. Bir sanatçı olarak, devletin belli bir sanat politikası takip etmesi gerektiğini söyledikten sonra, sanatın sanat için olduğunu söylemek bir çalışmaya düşüktür. Genel olarak, insanın, ne yaparsa yapsın politikanın dışında kalamayacağını ileri sürmek yanlış olmaz sanırız. «Sanat sanat içindir» sözü yüz yüze bir politik tutum olduğu gibi, «politika politika içindir» sözü de belli bir politika anlayışını, yani, politika bezirganlığının ezeli ve ebedi bir gerçek olduğunu kabul edilmesidir. Sanatçı, herhangi bir kimseden daha az politikanın dışında kalamaz. Bu onun elinde, olan bir şey değildir. Sanatçıya yaraşan şey, bu zorunluğu görüp, sorumluluğunu bilerek ve sonuçlarını kavrayarak kabullenmesi; ona göre davranmasıdır.

Yöneticilerimiz, «toplumcu ve ilerici» yazarlar konusunda sözünü ettiğimiz Brecht'in sahne tekniği bakımından güçlük çıkararak bir yazar olduğunu genel olarak ileri söylüyorlar. Oysa Brecht, sahne tekniği güçlük taşıyan eserler ortaya koymuş bir yazar değildir. Brecht'in eserlerini sahneye koymanın güçlüğü, kavrayış, bilinç, dile getiris ve modern tiyatromun ulaşılmış olduğu çizgiye yakınlık konusunda aranmalıdır.

Yine «toplumcu ve ilerici» tiyatro konusunda, yöneticilerimizden biri şöyle diyor. «Bir yazar toplumcu ve ilerici olduğu için değerli olmaz. Değerli olduğu için toplumcu ve ilerici olur.» «Toplumcu ve ilerici» sıfatlarının anlatılmak istediği şey kesindir. Toplumcu yazar, toplumsal ve tarihi gerçekleri öncelikle ele alan halktan ve emekten yana bir dünya görüşünü benimsemiş yazar demektir. «İlerici» sözü de batı dillerinde kesin bir anlam taşıyan belli bir niteliği dile getirir.

Nitekim, «ilerici gerici diye bir yazar yoktur» demek de, bilinen gerçekleri inkâr etmektir. İlerici ve gerici yazar vardır. Bu iki çeşit yazarın bulunması ya da bulunmaması bizim elimizde olan bir şey değildir. Bizim elimizde olan şey, bir yönetici ve sanatçı olarak, bunlar karşısında belli bir davranış tutturmak ve bu tutumun sorumluluğunu yüklenmektir.

Ayrıca tiyatromun eğlendiriciliği konusu üzerinde düşünürken, bu eğlendiriciliği müzikholün, kabarenin, sirkün eğlen diriciliğinden ayırmak gerekir. Nitekim tiyatromun «eğlendiriciliği» de okulun eğitimi değildir. Tiyatronun «eğlendiriciliği» seyirciyi bir kaç saat koltuğunda oturtabilmesidir. Tiyatronun «eğlendiriciliği» insanı bir özün yarattığı «kendini veriş» ve «ilgi»dir. Nitekim belli bir sözü olan tiyatro, yani gerçek tiyatro derken gözönünde bulundurduğumuz yaratışının «eğlendiriciliği» hiç bir zaman müzikholün ya da ona benzeyen sanat biçimlerinin «eğlendiriciliği» değildir. Bu konuda Molière'in hatırlanması yararlı olur. Ancak, yozlaşma ve çökme çağlarında, tiyatromun «eğlendiriciliği» kendi öz eğlendiriciliği olmaktan çıkar. Tiyatro'nun «eğlendiriciliği» «belli bir söz söylemesi» ve bu sözle seyircide bir «ilgi» ve «bilinç» yaratmasıdır. Bunu yapmayan tiyatro, kendi «eğlendiriciliğinin» yerini yabancı bir eğlendiriciliğin aldığı görmek zorunda kalır.

Arena Tiyatrosu, «Kayıp Mektup» la siyaset bezirganlarını başarıyla gözler önüne serdi.

TİYATROLAR GÜNÜ

Ülkeler ve halklar arası anlaşma ve yakınlaşmayı arttırmak amacıyla, tiyatroya gidemeyen ve tiyatro görmemiş kimselerin oyun seyredilmelerini gözönünde tutarak kararlaştırılmış olan «Dünya Tiyatrolar Günü» nün ikincisini gerçekleştirmek için yapılan çağrıya, İstanbul'dan, Şehir Tiyatroları, Küçük Sahne, Oraloğlu Tiyatrosu ve Arena tiyatrosu perdelerini açarak cevap verdiler.

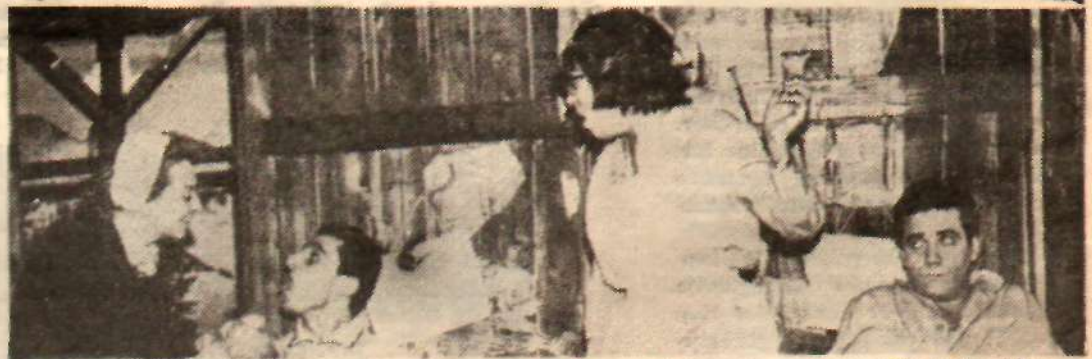
Şehir Tiyatroları, Belediye personeli, Küçük Sahne Kavel işçi ve ailelerini, Oraloğlu tiyatrosu Darülaceze'deki kimsesizleri davet etti. Arena tiyatrosu, «İkinci Dünya Tiyatrolar Gününe» yeni sahneye koyduğu, «Kayıp Mektup» adlı piyesin galasıyla katıldı.

Temsillerden önce, bugünün önemini belirten ve ünlü Amerikalı oyun yazarı Arthur Miller tarafından hazırlanmış olan yazı okundu.

Tanınmış yazar bu yazısında, çağdaş hayatımızda tiyatromun önemini ve oynadığı rolü belirttikten sonra şöyle diyordu: «Bütün dünya aynı anda bir sahnedir. Tiyatro insanı her şeyden daha fazla dünyanın ortasına oturtur.»

Kavel işçileri davet ederek, sanat-severlerin ilgisini bir kere daha çekmiş olan Küçük Sahne'de temsil gecesi yüz altmış davetli vardı. Üç posta halinde çalışmaları için daha fazla sayıda işçinin gelmesi mümkün olmamıştı. Buna karşılık, Küçük Sahne'ye müracaat ederek, tiyatroya gidememiş olduklarını bildiren Beyoğlu Erkek Lisesi öğrencilerinden yüz genç temsilde hazır bulundular. «Aktin Oyunu» nu ilgiyle izleyen seyirciler, başarıyla temsil edilen eseri uzun uzun alkışladılar. Temsilden sonra, sanatçılara ve yöneticilere teşekkür eden Kavel işçileri, onları fabrikalarına davet ettiler.

Oraloğlu Tiyatrosu Darülaceze Yurdu'nun düşünlerine «Koca Bebekler» adlı eseri sundu. Yurdun Müdürü Emekli Kurmay Albay Turgut Aytuğrul'un nezaretinde tiyatroya gelen hastalar Lâle Oraloğlu'nun konuşmasını ilgiyle dinlediler. Dekorlarını Dörmön Tiyatrosu'nun izniyle Duygu Sağiroğlu'nun yaptığı ve Haldun Dörmön'in sahneye koyduğu piyes başarıyla oynandı. Temsil sona erince, Yurt müdürü hastalar adına bir buketi ve yine hastaların yaptığı bir çini tabağı Oraloğlu oyuncularına sundu ve teşekkür etti.

Oraloğlu'nun Darülaceze Yurduna, «Dünya Tiyatrolar Günü» nde sunduğu «Koca Bebekler»

«Dünya Tiyatrolar Günü yoluyla bütün uluslar karşılıklı zenginliklerinin bilincine varacak büyük ölçüde bir barış hamlesi içinde kavnaşacaktır» - Jean Cocteau

Arena Tiyatrosu'nun basına ve davetlilere ayırdığı gala temsili, Teoman Aktürel'in konuşmasıyla açıldı. Aktürel Fazıl Hüsnü'nün bir siirinden sonra Miller'in yazısını okudu. Daha sonra Romanyalı ünlü halk yazarı Luca Caragiale'nin «Kayıp Mektup» adlı siyasi hievi temsil edildi. Aralarında ilke bakımından hiçbir fark olmadığı halde, sırf çıkarlarını gözönünde tutarak seçim mücadelesi yapan ve halkı aldatan, partileri yeren eser ilgiyle izlendi.

Ankara Devlet Tiyatrosu da «İkinci Dünya Tiyatroları Günü» ne Cahit Atay'ın «Pusuda» adlı piyesini köylere gidip oynayarak katıldı. Bu arada dramaturg Özdemir Nutku konuşmalar yaptı.

«Dünya Tiyatroları Günü» UNESCO'nun aracılığı ile 1949 yılında kurulan Milletlerarası Tiyatro Enstitüsü tarafından geçen yıl kararlaştırılmış ve UNESCO'nun bütün ülkelerin tiyatrolarının bu çağrıya katılmaları istenmiştir. Geçen yıl da çeşitli tiyatrolarımız bu çağrıya katılmışlardı. Ünlü Fransız yazarı Jean Cocteau, geçen yıl yayımlanan bir yazısında bu konuda şöyle diyordu:

«Fikirlerin birbirlerine uzak ve yabancı kalması, dillerin ortaya çıkardığı duvarlar, nice anlaşmazlıkların kaynağı olmuş ve bugün de olmaktadır. İşte tiyatromun geniş imkânları bu engelleri ortadan kaldırmaya çalışmaktadır. «Dünya Tiyatrolar Günü» yoluyla bütün milletler karşılıklı zenginliklerin bilincine varacak büyük ölçüde bir barış hamlesi içinde kaynaşacaktır.»

Gerçekten de, «Dünya Tiyatroları Günü» sanatın ve sanatçının, aldatılan, şaşırılan, arası açılan ulusların ve insanların karşısında gerçekleştirmesi gereken ödevi yapması için hazırlanmış bir imkândır.

METİN ERKSAK'LA KONUŞMA

Rekin TEKSOY

Aşık Veysel filminde bir ara tarlalar görülmüştü. Tarlalardaki başaklar cılız başaklardı. Boyları yirmi otuz santimdi. Üzerlerindeki buğday taneleri sayıydı. Sansür bu bölümün filmden çıkarılmasını istedi. Türk tarlası böyle olmaz dedi. Bu sahneleri be rekettli topraklarla, içinde biçer - döğerlerin, traktörlerin çalıştığı tarlalarla değiştirmemizi önerdi. İstersek Amerikan Haberler Merkezindeki belge filmlerinden yararlanabileceğimizi belirtti. Filmin yapımcısı Amerikan Haberler Merkezinden aldığı parçaları Aşık Veysel'in hayatına eklemek zoruunda kaldı. Amerikan tarlasını Türk filmine sokmakla sansür kurulu Türkiye'nin gerçeklerini değiştirebileceğini sanıyordu. Oysa Aşık Veysel filminin üstünden iki yıl geçmeden tarım ülkesi Türkiye'den şardan buğday almağa başladı. Diyecem gerçekleri gizlemeye hiç birimizin gücü yetmiyor oysa gerçeklere çözüme de, gerçekleri yansıtmada sinema sanatçısının sorunu başka sanatçılarınkinden çok daha büyük...

Yukardaki sözler Metin Erksan'ın. Erksan'ın sinemamızda özel bir yeri var. Toplumsal meseleler karşısındaki tutumunu eserlerinde yansıtabiliyor. Özellikle «Aşık Veysel» de, «Gecelerin Ötesinde» de ve «Yılanların Öcü» nde gerçekliğe yönelmiş, toplumsal meselelere değinmişti. Şu sıra sinemalarda gösterilmekte olan «Acı Hayat» da da aynı kaygıyı sürdürdüğü kamısında Erksan. Diyor ki:

«Acı Hayat'da bizde alışmış olanın dışında bir aşk filmi yapmağa çalıştım. Toplumda sınıf değiştirmenin kişinin davranışları üstündeki etkilerini ele aldım. Filmin baş kişisi Mehmedin (Ayhan Işık) kendi sınıfının bilincine varmanus bir işçi olduğunu gösterir ilginç bir bölüm vardı senaryoda. Evlenmek için ev arayıp bulamayan Mehmede, arkadaşı kiralık ev ilanları getiriyordu. Az ştede ise işçiler Sendikada toplanarak bir yapı kooperatifi tüzüğünü onaylıyorlardı. Mehmet ev sorununu bu yoldan çözecek yerde gazete ilanlarının çıkmasına daylıyordu. Bu bölümü filme de katmamız mümkün olsaydı, bütünün değerlendirilmesi daha kolay olurdu.»

Erksan sinema dili kurallarını yorumlayarak vardığı sonucu şöyle özetliyor:

«Kişinin psiko - sosyal davranışlarını yansıtmaya en elverişli kamera yerini, en elverişli çekim açısını seçebilmek en elverişli kamera hareketini uygulayabilmek.»

Erksan da sanat eserinin mutlaka yararlı, mutlaka emekten yana olması gerek-

tiğini savunuyor. Sinemamızın bugün içinde bulunduğu koşulların özgür bir çalışmayı engellediğini belirterek yapımının ve işletmecininin gerici baskısına karşı koymanın tek yolunu örgütlenmede görüyor:

«Sinema sanatı ile bağdaşır bir ortama yaratılabilmek için bugünkü koşullarla savaşmak, engellere karşı koymak her gerçek sanatçının ödevidir. Savaşın zorluğunu ileri sürerek yan çizmek, çıkarıcı tutumları desteklemek olur. «Yılanların Öcü» nde cesaret meselesini ele almıştım. Müşüküllerimizin çözülmesi istiyorsak, baskının her türlüüne aldırmaıyıp, umut suzluğu bir yana bırakıp, yasaların tanıdığı hakları sonuna kadar kullanmamız gerektiğini belirtmek amacı-

«ACI HAYAT» tan bir sahne ve Rejisör Metin Erksan

nı gütmüştüm. Türk sinemamızın olumlu bir gelişmeye yönelmesini bu uğurda harcanacak çabalar sağlayacaktır. Ama er, ama geç.»

Sinemacı - edebiyatçı işbirliğinin sinemamıza büyük ölçüde yararlı olacağını sanıyor Metin Erksan. Edebiyatçı larımızı, sinemaya, özellikle Türk sinemasına ilgi göstermemekle suçluyor. Sinema sanatçısının söyleyeceklerini bir

edebiyatçının aracılığı olmaksızın söylemesinin sinema kurallarına genellikle daha uygun düştüğü kamısında. «Türkiye Sinema İşçileri Sendikası Yönetim Kurulu Başkanı. Sendikamız çalışmalarını üstüne diyeceklerin var mı?» sorusunu ise şöyle cevaplandırıyor: «Türkiye Sinema İşçileri Sendikası kurulmuş çok olmadı. Ama sinema işçilerinin örgütlenmesinin ve denli gerekli olduğunu çoktan ortaya koydu. Gelişmesi beklenenden de hızlı oluyor. Geçtiğimiz hafta içinde Sendikamız Eskişehir 6. Bölge Baştemsilciliğini açarak bu bölgedeki sinema işçilerini de sendikamız çatısı altında topladık. Amacımız çok yakın bir gelecekte Türkiye'deki bütün sinema işçilerinin sendikaya üye olmalarını sağlayarak Sinema Endüstrisinin şimdiki kadar resmi makamlar tarafından ihmal edilmiş olmasını bu alanın korkunç düzensizliğinin tamamen tek taraflı ydini işveren lehine işlemesi sonucu nu doğurmuş.

Başka iş kollarındaki işçi arkadaşlarımızın çoktan sağladıkları hakların elde edilmesinde çalışmalarına başlanmada geç kaldık biz. Ama sendikamız kuruluşu ile birlikte Türk Sinemasına sinema işçileri el koydu artık. Sinemamızın geleceğinin sorumluluğunu biz taşıyoruz bundan böyle. davranışlarımızı bu sorumluluğun hesabını her vakit verebilecek biçimde düzenliyoruz.»

En güzel aşk şiirleriyle

Nedret GÜRCAN'ın

İki Reyaz Cizgi

adlı yeni kitabı çıktı

Fiyat: 300 kuruş

YEDİTEPE YAYINLARI
P.K. 77 İstanbul

bu demir divriği dağlarından
ben söktüm ulan ben söktüm
bu namlu divriği demirinden
ben döktüm ulan ben döktüm

bu ak bileklerde bu kapkara kelepçe

ben dövdüm ulan ben dövdüm

şimdi kayısı çiçekleri tozuttur geçer

şimdi şarap düşer kızgın bağlara

şimdi sevdiğimi alır giderler

güz oturur gözlerime dağlar uy!

varalım diyelim ki hey diyelim

nakişcana duralım korolarla diyelim

hey diyelim hey

yıkılır bu düzmeceler yıkılır

köprüler kurulu aydınlıklara

gelir bir gün kaşla göz arasında

en gizli tomureklerin ucunda gelir

ekmeksiz evin yalnızlığında

kınasız parmakların bakışlarında

gelir ulan gelir işte bal gibi gelir

gelir ulan gelir işte bal gibi gelir

halaylarla çıkalım korolarla duralım

hey diyelim hey

bu namlu divriği dağlarından

bu candarma benim kapı — bir komşum

bu türkü benim türküm çoğalır kanayarak

kelepçemin karasında bir ak güvercin

ustam kesin ellerimi benim çocuk ellerimi

dağlar uy!

uy dağlar!

Hasan HÜSEYİN

ARADA KALDI

KORKMAZGİL

Sevgilim,
Bademler çiçek açtı
Ankara'da, tomurcuklar
uç verdi *Ornuyo* kanı
adamın, sevgilim! Yine gençler
bulvarda, yine jetler ha-
vada, yine İstiklâl marsına
duruyor halk kaldırımlarda.
Yine içim kıpır - kıpır, sev-
gilim!

Sokaklarda işsizler, iş yer-
lerinde açlar, kasıp kavuran
zamlar, 30'dan 50'ye çıkan
mektuplar, Ankara Palas'lar-
da yıldızlara yükselen ka-
dehler, bir ekmeğe hapis
yatmaları, vatan hıyanetinden
aflar, gazetelerde lâflar,
lâflar, lâflar... Meclislerde
külâh kasmacalar... Ve bâki
selâm, sevgilim!

Artık sana tek satır yaz-
mıyacağım bu rezaletlerden.
Bak, bir hikâye anlatayım.
Nasıl olsa bademler çiçek aç-
tı, önümüz yazdır. Dinle sev-
gilim:

Bu geçede bir köy varmış,
bir de öte geçede... Öte ge-
cedeki köy, bu geçedeki köy
den bölünmemiş. Bu köyde
geçinemeyen zibidilerden bir
bölüğü öte geçedeki köyü
kurup yerleşmişlermiş. İki
köyün ortasında da Haydar
ağanın konağı varmış. Ko-
nakta bir it yatarmış. Adı,
Karo. Pencesi kavi, dişleri
sivri, uyuz nu uyuz yavuz
mu yavuz uçan kuşun ver-
gi alan bir it... Haydar a-
ğanın da bütün güvenci bu it-
miş. Bu geçedeki köyde da-
vul «dandan» dedi mi, Karo
hemen kulakları dikermiş.
Bilirmiş ki o köyde düğün
var, koşmuş o köye. Düğün
yerinde kemik bol olur. Ka-
ro akşamcağın kemik yalar,
tikabasa doyurmuş karnı-
nı. Düğün bitince, dönermiş
Haydar ağanın konağına. Bir
süre sonra davul yine «dan-
dan» dedi mi, Karo yine di-
kermiş kulakları. Bakarmış
ki bu kez öte geçedeki köy-
de düğün var, yatırmış o
köye. Düğün bitinceyedik
yer, içer, tıkmır, sonra dö-
nermiş konağa.

Bu geçedeki köyün davul-
cusu, öte geçedeki köyün da-
vucusuna demiş ki:

— Ülen, demiş, gel şu Hay-
dar ağanın itini gebertek.

— Nasıl gebertek?

— Kolay bre... Sen o geçe-
den vur vur davula, Haydar
ağanın iti o yana yöneldi mi,
sen kes davulu, bu kez ben
vurayım çomağı. Bir sen, bir
ben... Bir sen, bir ben... Hay-
dar ağanın iti çok sürmez
ara yerde geberir.

Bu geçedeki köyün davul-
cusu asılmış çomağı: «Dan-
dan da dandan!» Karo ku-
lakları dikmiş, yatırmış o kö-
ye. Az sonra öte geçedeki
köyün davulcusu çekmiş ço-
mağı: «Dandan da dandan!»
Karo durmuş, dinlemiş, bak-
mış ki davul sesi bu yan-

dan geliyor, dönmüş o yana
seğirtmiş. Tam köye girece-
ği sırada bu kez davul öte
geçeden yana seğirtmiş. Tam
köye gireceği sırada bu kez
davul öte geçeden gelmeğe
başlamış. Karo yine durmuş,
dinlemiş ve dönmüş o köye.

Artık başlamışlar:

— Dandan da dandan...

Karo dönmüş bu köye.

— Dandan da dandan...

Karo dönmüş öbür köye.

Dandan bu yana, dandan
o yana...

İki saat dili dışarda seğir-
ten Karo, sonunda Haydar
ağanın konağında ruhunu

teslim eylemiş.

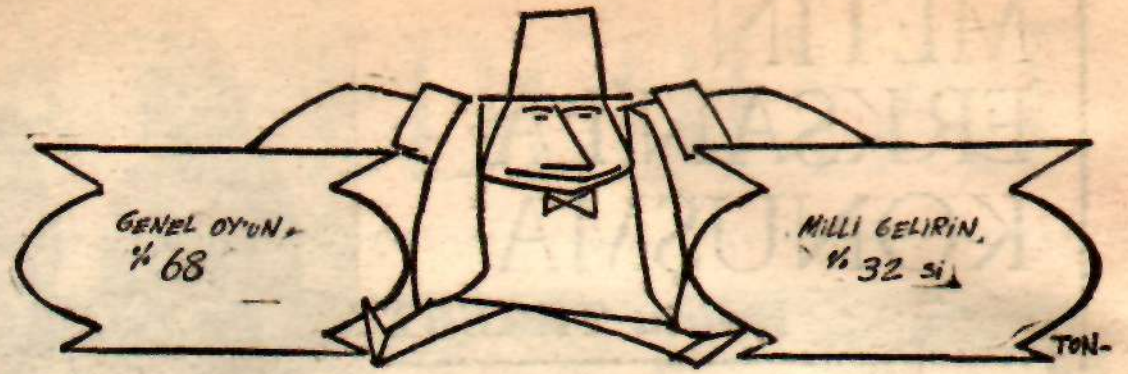
Bizim oralarda hâlâ söyle-
nir durur: «İt arada kaldı...»
Bunu sana, politika haber-
lerinden bıktın diye yazdım,
sevgilim. Hani azıcık keyif-
lenesin diye... Beğenirsen, ge-
lecek mektupta bir tane daha
anlatırım.

«FONTAMARA» GİBİ

Bir de, utanmadan dil
uzatıyorlar:

— Ne yaptı bu hükü-
metler? diye...

Daha ne yaparsınlar be?
Yasada mahkemesini kur-
dular ve sonuçlandırdılar,
mahkûmları deliklere dol-
durdular. Kurucu Meclisi
dağıttılar, Anayasa düzen-
lediler, Anayasayı referan-
duma sundular, sonra seçim-
ler için karar aldılar, sonra
seçimleri yaptılar, sonra
hükûmeti kurmağa çalış-
tılar, tartıştılar, Birinci Ko-
alisyonu kurdular, tutturma-
ğa çalıştılar, sonra onu yık-
tılar, bu kez İkinci Koali-
syonu kurdular, bu sırada
14'leri sınırışı ettiler, der-
ken 22 Şubatçılar çıktı or-
taya, bu kez onlarla uğraş-
tılar, sonra aflatla uğraş-
tılar, sonra gene aflatla uğ-
raştılar, sonra gene aflatla

Bir eli yağda, bir eli balda

uğraştılar, sonra bir kere
daha aflatla uğraştılar, bir
kere daha aflatla uğraş-
tılar, gene aflatla uğraştılar,
derken 11'ler olayı patlak
verdi, bu kere onlarla uğ-
raşmak zorunda kaldılar,
sonra gene aflatla uğraş-
tılar, bir kere daha aflatla uğ-
raştılar, sonra bütçeyle meş-
gul oldular, bir kere daha
aflatla uğraştılar, sonra 14'
ler geri geldi, sonra gene
bir kere daha aflatla uğ-
raştılar, sonra zamları yap-
tılar, sonra bir kere daha af-
larla uğraştılar, sonra bir
kere vergileri yoksulların
sırtına sarmağa uğraştılar,
sonra bir kere daha aflatla
uğraştılar, sonra Celâl
Bayar'ın raporuyla uğraş-
tılar, sonra Celâl Bayar'ı
tahliye ettiler, sonra mi-
tingler başladı, sonra gene
Celâl Bayar'la uğraştılar...
Ve hâlâ Celâl Bayar'la uğ-
raşıyorlar. Eeee, bu kadar
iş gören hükûmetlerden baş-
ka ne iş istiyorsunuz? Yun-
sizin ervahınızla!...

TAHTERAVALLI

Anadolunun bazı yerlerinde
buna ezirgân - çizirgân der-
ler. Biri inince öbürü kal-
kar.

Anamdan doğdum doğalı
iki ad duyurum bu ülkede:
İnönü ve Bayar... Biri iner,
biri biter. İnönü bindi, Ba-
yar indi. Bayar bindi, İnönü
indi. İnönü bindi, Bayar in-
di. İn, bin, in bin...

Yıl 1944: Dış yardımdan
yararlanmak, Birleşmiş Mil-
letlere üye olabilmek için A-
merikanın isteğiyle çok par-
tili sisteme gittik. Celâl Ba-
yar çıktı sahneye. DP ku-
ruldu. Başladı İnönü - Bayar
çekışmesi. Adına demokrasi
dedik.

Yıl 1950: Bayar bindi mil-

letin sırtına, İnönü indi.

«Sen in ki ben bineyim»
hikâyesi tam on yıl sürdü. A-
dalet dendi, hürriyet dendi,
güvenlik dendi, demokrasi
dendi, hukuk devleti dendi,
dış ilbar dendi, anayasa
dendi, kanun dendi, ihlâl
dendi, ihtilâl dendi...

Yıl 1960: Bayar indi, İnönü
bindi.

Ve başladı çekişme: «Sen
in ki ben bineyim!»

Huzur dendi, kalkınma
dendi, demokrasi dendi, dış
yardım dendi, güvenlik den-
di, af dendi, dedi...

Yıl 1963: Bayar çıktı ha-
pisten. İnönü ağır basmağa
çalışıyor. Tahteravallıdan tah-
tasının altında inim inim in-
leyen bir halk var. Zübük-
ler, bu halkın çavresini sar-
mış, tempo tutuyorlar:

— Ezirgân, çizirgân... E-
zirgân, çizirgân.

İnönü çıkıyor, Bayar in-
iyor. Bayar çıkıyor, İnönü in-
iyor.

Eeee, yeter artık bu oyun!

İMKANI YOKI

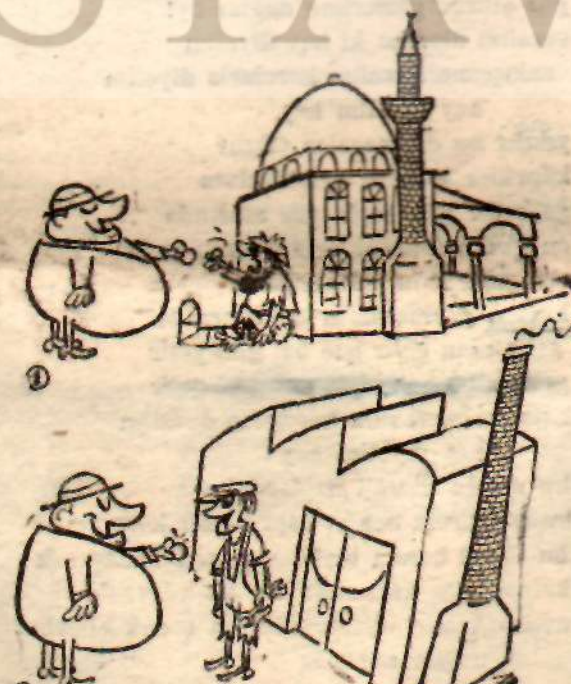
Gazete dağıtıcısı çocuk,
Ulus'ta bar bar bağırıyordu:
— Sosyal Adalet geldi, Sos-
yal Adalet.

Otobüs durağında bekle-
mekte olan yaşlıca bir me-
mur hafif tertip gülmüsedti:
— Git öğlüm, git, dedi, ner-
de o günler! Herifler affı ge-
çirmeğe çalışıyorlar, kim yol
verir sosyal adalete?

HERHALDE CENAZE..

Meclis duruşmasının önü ka-
labalık... «Bay Tenkil» in ge-
ceceği gün... Subaylar, e-
mekli subaylar, gazeteciler
şörenciler, boşlar, o taraflı-
lar, bu taraflılar, tarafsız-
lar...

Yeddi - sekiz yaşlarında bir
çocuk:

— Babacım, dedi, bu a-
damlar neden toplanmışlar
buraya?

Baba sağına soluna baktı,
karşılık vermedi. Çocuk, bir
süre sonra annesine döndü:

— Anncim, bu adamlar
niçin toplanmışlar buraya?

Anne de sağına, soluna
baktı, karşılık vermedi. Bir
süre düşünün çocuk, sevinçle
gıptı ellerini:

— Herhalde cenaze geçe-
cek, di mi annecim?

Anne güldü, baba güldü, o-
radakiler hep güldüler...

DIŞARDAN GAZEL

«Ekselâns Reiscumhur Ce-
lâl Bayar — Ankara. Sami-
mi temenniler ve en iyi di-
leklerimle.»

Kim çekmiştir bu telgrafı,
bilir misiniz?

Uzun yıllar İstanbul Üni-
versitesinde görev almış olan
ve şimdi Pensilvanya'da War-
ren Devlet Hastahanesinde
profesörlük yapmakta olan
bir Amerikalı!...

Hani, bizden bir köylü, «A-
merikanın Cumhurbaşkanı
Eisenhower'dir» dese, «vay
eşek vay, daha Amerika
Cumhurbaşkanının kim oldu-
ğunu bilmiyor» diye kınarız
adamcağızı. Roynunda kos-
koca Prof. etiketi asılı Ame-
rikalı efendi kalkıyor, Celâl
Bayar efendiye, 1963 yılı
Mart ayında telgraf çekiyor:
«Ekselâns Reiscumhur Ce-
lâl Bayar — Ankara!... Al-
tında da «Sadık hayranımız
bilnem kim...»

Bunu da birkaç gazete, pi-
ginde boncuk bulmuş çocuk
sevinci içinde, birinci sayfa-
nın tepesine oturtuyor!...

Demokrasi, bu Amerikalı
Prof. efendinin ülkesinden
gelecek bize, ha?

Vay babo vay!

Bu telraftan övünme pa-
yı çıkaran bir gazete Basın
Ahlâk Yasasına uymuş ha?
Hani Basın Ahlâk Yasası,
kuzum!

Eğek büyümeğe tavlaba-
ğı olmaz» derler bizde.

FARK

«DP, iki milyarlık bir vergi
zammı yaparken Meclisin tasvi-
bini bile almamıştı» diyor İlyas
Seçkin.

Yâni demek istiyor ki, «Bir
milletin» ilâhın kesen zamları
yaparken Meclisin tasvibini al-
dık.

İşte demokrasi dediğin bu
dur birader!

— Etmeyenler?

— Kabul edilmiştir!

METEOROLOJİ

Pala Paşa:

— Birin Koalisyon, si-
yasi af çıkmaması yüzün-
den yıkılmıştı.

Gerisini biz tamamlıya-
lım:

— İkinci Koalisyon, si-
yasi çıkarsa yıkılacak...